

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการศึกษารับรู้ของนักสหวิชาชีพในการพิทักษ์คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ผู้ศึกษาได้จำแนกการวิเคราะห์ผลการศึกษารับรู้ของกลุ่มนักสหวิชาชีพ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ นักกฎหมาย นักการแพทย์ และนักสวัสดิการสังคม และได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน
2. การรับรู้ของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละวิชาชีพเกี่ยวกับการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิสตรีที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานตามกฎหมาย และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ ประชากรในการศึกษาใน 3 กลุ่มวิชาชีพ เป็นชาย 6 ราย หญิง 10 ราย รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 16 ราย ดังนี้

1. กลุ่มวิชาชีพนักกฎหมาย ประกอบด้วย ผู้พิพากษา 1 ราย อัยการ 1 ราย และพนักงานสอบสวน 2 ราย พนักงานเจ้าหน้าที่ 1 ราย และนักวิชาการด้านกฎหมาย 1 ราย รวมทั้งสิ้น 6 ราย ส่วนใหญ่จบการศึกษาสาขานิติศาสตร์ระดับปริญญาตรี มีเพียง 1 รายที่จบการศึกษานิติศาสตร์ระดับปริญญาเอก และมีผู้จบการศึกษารัฐศาสตร์บริหารรัฐกิจ 1 ราย และในจำนวนนี้มีพนักงานสอบสวนหญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิชาสตรีศึกษา 1 ราย
2. กลุ่มวิชาชีพนักการแพทย์ ประกอบด้วย แพทย์ 1 ราย พยาบาล 1 ราย และนักจิตวิทยา 2 ราย รวมทั้งสิ้น 4 ราย ผู้ให้สัมภาษณ์ จบการศึกษาแพทยศาสตรสาขาเชี่ยวชาญด้านจิตเวช ปริญญาตรีสาขาการพยาบาล และจบการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาจิตวิทยาคลินิก และจิตวิทยาให้คำแนะนำปรึกษา

3. กลุ่มวิชาชีพนักสวัสดิการสังคม ประกอบด้วย นักสังคมสงเคราะห์ 5 ราย และผู้เชี่ยวชาญอาวุโสในการปฏิบัติงานด้านการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิ เด็ก สตรี และครอบครัว 1 ราย รวมทั้งสิ้น 6 ราย ส่วนใหญ่จบการศึกษาปริญญาตรีสาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มีเพียง 1 รายที่จบการศึกษาปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน สตรี และครอบครัว ในแต่ละสาขาวิชาชีพมายาวนานมากกว่า 10 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 35-68 ปี แต่ก็มีอีกส่วนหนึ่งที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาและมีประสบการณ์ในการทำงานเพียง 2-3 ปี จำนวน 2 ราย และผู้อายุน้อยที่สุดคือ อายุ 25 ปี มีเพียง 1 ราย

การรับรู้ของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละวิชาชีพเกี่ยวกับการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิสตรีที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

การรับรู้ของนักสหวิชาชีพต่อ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550

ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ของนักสหวิชาชีพโดยทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายหรือนโยบายเรื่องการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวมีความแตกต่างกัน โดยพบว่าวิชาชีพนักกฎหมายที่มีความพร้อมในการทำความเข้าใจกฎหมายเพื่อการปฏิบัติงานมากที่สุด เนื่องจากนักกฎหมายเป็นกลุ่ม ที่ได้รับรู้จากการอบรมภายในหน่วยงานและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน ตลอดจนการติดตามจากการสัมมนาทางวิชาการต่าง ๆ ร่องลงมาเป็นวิชาชีพนักสวัสดิการสังคมและนักจิตวิทยา ที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดในแง่ของการดูแลและบำบัดฟื้นฟูผู้ตกเป็นเหยื่อ ส่วนกลุ่มนักวิชาชีพทางการแพทย์พบว่านักจิตวิทยาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับศูนย์ OSCC โดยตรงมีโอกาสรับรู้จากทุกด้านและเป็นผู้มีบทบาทในการขยายองค์ความรู้ให้กับเครือข่ายทีมสหวิชาชีพในระดับจังหวัด รวมทั้ง พนักงานสอบสวนหญิงก็เป็นผู้มีบทบาทในการให้องค์ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับสหวิชาชีพทั้งในระดับจังหวัด เช่นเดียวกับอัยการที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนงานตามกฎหมายนี้ร่วมกับทีมสหวิชาชีพและมีความสนใจศึกษากฎหมายนี้ในรายละเอียด ในขณะที่นักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาล แพทย์และพยาบาล พบว่ายังมีความไม่ชัดเจนนักในข้อกำหนดและแนวปฏิบัติต่าง ๆ ส่วนหนึ่งเห็นว่าเป็นเพราะเนื่องจากยังไม่มีกรอบการออกกฎ ระเบียบต่าง ๆ มาอย่างชัดเจน และอีกส่วนหนึ่งคือในหน่วยงานปฏิบัติงาน

เป็นแบบเฉพาะราย ยังไม่มีศูนย์ช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ครอบคลุมในทุกโรงพยาบาล

การรับรู้ของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละวิชาชีพเกี่ยวกับการคุ้มครองสตรีที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว

ผลการศึกษามาพร้อมการรับรู้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสตรีที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ในกรณีศึกษาหรือคดีที่เกี่ยวข้องกับ Gender-based violence ในคดี 4 ประเภท พบว่า ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละวิชาชีพมีทัศนคติในการมองปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงแตกต่างกัน ในขณะที่การมองการคุ้มครองเด็กหญิงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายมีความเห็นไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลืออย่างรวดเร็วเพราะเด็กอยู่ในสภาพที่ด้อยกว่าและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ต่างจากกรณีที่เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิงที่จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านจากทั้งสองฝ่าย

ผลการศึกษาในส่วนนี้ จะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากประสบการณ์การทำงานคดีและงานกรณีศึกษาจริงที่ผู้ปฏิบัติงานพบในกรณีความรุนแรงในครอบครัวและความคิดเห็นของนักสหวิชาชีพในการมองถึงความละเอียดอ่อนในเรื่องภาวะ (gender sensitivity) ในการทำงานจากประสบการณ์ของแต่ละวิชาชีพนั้น รวมทั้ง วิเคราะห์ถึงข้อควรคำนึงต่อประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในแง่มุมมองของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัว ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในคดีความรุนแรงในครอบครัวในกลุ่ม gender-based violence โดยผู้ศึกษาได้แบ่งการศึกษาและนำเสนอผลการรับรู้ของนักสหวิชาชีพ ตามประเภทคดี 4 ประเภท ดังนี้

1. คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ได้แก่ ช่มชู้นกระทำชำเราและกระทำอนาจารต่อผู้หญิง และเด็กหญิงในครอบครัว พบว่า นักสหวิชาชีพมีการรับรู้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ความยากลำบากในการคุ้มครองเหยื่อ

การรับรู้ของนักสวัสดิการสังคมต่อคดีความผิดทางเพศที่เป็นการกระทำระหว่างบุคคลในครอบครัว พบว่า นักจิตวิทยาท่านหนึ่ง กล่าวว่า “การคุ้มครองเด็กในกรณีถูกทำร้ายทางเพศในครอบครัว เป็นคดีที่มีความยากมากเริ่มตั้งแต่ความยากที่จะค้นพบ และการตรวจวินิจฉัยก็มีข้อจำกัดในการตรวจพบ เช่น กรณีกระทำอนาจารต่อเด็กด้วยการดูเฝ้าระวังรอบการตรวจพบ” การเอาผิดต่อผู้กระทำจึงจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกับครอบครัวในการสืบค้นข้อเท็จจริง นักจิตวิทยากล่าวถึงปัญหาที่พบว่า “ในกรณีเด็กเล็ก ๆ ยังมีเรื่องยากในเรื่องภาษาในการสื่อสารเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง แต่ปัญหาที่พบในเด็กที่โตเป็นเรื่องของการแยกเด็กออกจากครอบครัว” หลายครั้งที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องทบทวนก่อนตัดสินใจเกี่ยวกับการนำเด็ก

ออกจากครอบครัวเนื่องจากห่วงใยในเรื่องสวัสดิการสังคม ความเป็นอยู่ในอนาคตของเด็ก สำหรับกรณีความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงที่เป็นภรรยาในส่วนใหญ่ พบว่า มักจะเกิดกับผู้หญิงที่มีความด้อยกว่า เช่น ในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา รวมทั้ง อยู่ในสภาวะต้องพึ่งพิงผู้ชายในการกินอยู่ และต้องอดทนอยู่ในความรุนแรงนั้น

ทัศนะของผู้ปฏิบัติงานข้างต้น สะท้อนการมองถึงความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในครอบครัว ในแง่มุมของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งทำให้ฝ่ายหญิงต้องตกอยู่ในสภาวะพึ่งพิงข้างต้นว่าส่วนหนึ่งเป็นเพราะขาดการเข้าถึงสิทธิและโอกาสต่าง ๆ เช่น โอกาสด้านการศึกษา และการประกอบอาชีพ ผู้หญิงที่มีโอกาสทางการศึกษาน้อย และมีบทบาทเป็นเพียงแม่บ้านและเป็นแม่ ตามการสร้างและขัดเกลาทางสังคมให้เป็นบทบาทของหญิงมาอย่างยาวนาน จนกลายเป็นภาพลักษณ์ในงานของผู้หญิง หรือเป็นบทบาทตามเพศภาวะที่สังคมคาดหวังให้หญิงทำหน้าที่ในการดูแลผู้คนในครอบครัว การแบ่งแยกงานระหว่างหญิงชายดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางเพศอย่างชัดเจน ผู้หญิงแม้ว่าจะได้รับการมอบหมายภารกิจประจำวันมากมายแต่ผู้หญิงก็มักถูกเรียกว่าเป็นแม่บ้านแม่เรือน และงานในบ้านก็ถือว่าเป็นงานที่ไม่มีรายได้เป็นตัวเงิน ในขณะที่ผู้ชายเป็นได้รับการยกย่องในสังคมว่าผู้หาเลี้ยงครอบครัวเพราะมีรายได้เป็นตัวเงินชัดเจน และเป็นเหตุผลที่ชายจะมีสิทธิและอำนาจในการเป็นหัวหน้าครอบครัว ความคิดเหล่านี้ได้สร้างให้เกิดการให้คุณค่ากับชายมากกว่าหญิง และนำไปสู่ความแตกต่างระหว่างหญิงชาย ที่ส่งผลให้ผู้ชายกลายเป็นผู้ได้เปรียบผู้หญิงหรือมีอำนาจเหนือหญิง โดยเฉพาะในความสัมพันธ์ครอบครัว ที่ผู้ชายเป็นผู้มีรายได้และเป็นเจ้าของทรัพย์สิน ก็ย่อมทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในสถานภาพที่ด้อยกว่าหรือเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ผู้หญิงส่วนหนึ่งจึงต้องยอมอดทนเพื่อความอยู่รอดและไม่กล้าออกจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

นักจิตวิทยาท่านหนึ่ง คิดว่าการที่ตนเองเป็นผู้หญิงมีส่วนทำให้รับรู้ และเข้าใจความเจ็บปวดทางจิตใจของผู้หญิงด้วยกัน รวมทั้ง รู้ว่าผู้หญิงไทยยังมีความกดดันอยู่ภายใต้จารีต ประเพณี และวัฒนธรรมไทย และเห็นว่าผู้หญิงมีหน้าที่ต้องแบกรับภาระทางสังคมมากมาย ดังนั้น การออกจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัวนี้ นักจิตวิทยาได้กล่าวถึงหัวใจสำคัญของการทำงานของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ตามกฎหมายฉบับนี้ที่ว่า “ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ให้กับผู้หญิง” นอกจากนี้ ในการปฏิบัติงานยังเห็นว่าต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อนต่อปัญหา และสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือทางบริการสังคมอื่น ๆ ทั้งต่อผู้หญิงและลูก ๆ และหากพบกรณีที่ร้ายแรงและเป็นการกระทำซ้ำ ๆ จะต้องตัดสินใจส่งเรื่องให้ตำรวจเข้ามาพิจารณาดำเนินการในทันที แสดงให้เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานยังขาด

ความเข้าใจเรื่องความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งการส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงาน มีความสนใจผู้ป่วยที่มาเข้ารับการรักษาเพิ่มขึ้นและสังเกตเห็นถึงสภาพร่างกายและจิตใจที่สัมพันธ์กับสภาพปัญหาของมนุษย์ เพราะปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เป็นเรื่องที่ยังไม่ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนนัก

1.2 ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กหญิง จากความรักที่ลูกมีต่อพ่อและความรัก ความผูกพันที่ภรรยา มีต่อสามี

จากประสบการณ์ในการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ท่านหนึ่ง พบปัญหา เช่นเดียวกับนักจิตวิทยาข้างต้น ในเรื่องปัญหาการใช้ภาษาและการสื่อสารในกรณีการทำร้ายทางเพศที่เกิดขึ้นกับเด็กหญิง ความไม่เข้าใจในเรื่องเพศของเด็กทำให้ยากต่อการคิดและการอธิบาย และเคยพบว่ามีกรณีที่ลูกสาวมีความรักพ่อและคิดว่าพ่อแท้ ๆ กระทำเพราะรัก ทั้ง ๆ ที่เด็กถูกกระทำมาเป็นเวลานานก็ยังมีความรักต่อพ่อมาก ปรากฏการณ์เช่นนี้ สะท้อนให้เห็นว่า ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ครอบครัวที่เป็นสายเลือดนั้น ยังมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแบบที่อ่อนโยนทับซ้อนอยู่บนสถานการณ์ความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นกับลูกสาว และพ่อ หรือในความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยาเองก็ดี สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวหนึ่ง ๆ จึงมักพบว่ามีความรักและความรุนแรงที่สัมพันธ์กันอยู่อย่างซับซ้อน ดังนั้นปรากฏการณ์ที่ลูกซึ่งถูกกระทำ ความรุนแรงทางเพศ โดยลูกยังรู้สึกรักและผูกพันกับพ่อมาก หรือ การที่ผู้หญิงเอง ก็ถูกขูดเกลากทางสังคมมายาวนานในหน้าที่ของความกตัญญูต่อพ่อแม่ ความจงรักภักดีต่อสามี และมีความรัก ความผูกพันต่อกันทางความรู้สึก ล้วนทำให้ยากที่ภรรยาหรือลูกสาวจะยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง และเจ็บปวดที่ต้องทำให้พ่อหรือสามีถูกดำเนินคดีโดยใช้กฎหมาย

จากทัศนะของผู้ปฏิบัติงานข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า นักสหวิชาชีพ จำเป็นต้องมีความเข้าใจต่อเรื่องมายาคติที่อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน ที่มักมีความเชื่อว่า “ความรัก” และ “ความรุนแรงในครอบครัว” เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกันไม่ได้ และยังควรพิจารณาถึงแง่มุมความละเอียดอ่อนของความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในแง่มุมของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขูดเกลากทางสังคมที่หล่อหลอมให้เกิดความเป็นผู้หญิง และมีบทบาทเป็นแม่ เมีย หรือลูกสาว ซึ่งส่งผลนำไปสู่การสร้างบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในแง่มุมของความสัมพันธ์เชิงอำนาจขึ้น ในระดับที่ลึกลงไปถึงอุดมการณ์ ความคิด ซึ่งไม่ได้เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ที่มีอำนาจลักษณะเป็นลบหรือทำลายและมีลักษณะน่ากลัว เช่น การใช้กำลังบังคับ คุกคาม ชูเชื้อและทำลาย อีกต่อไป แต่กลับกลายเป็นอำนาจที่ละมุนละม่อม อ่อนโยน ไม่มีลักษณะการใช้ความรุนแรงแบบเปิดเผย หรืออาจถือว่าเป็นอำนาจทางบวกหรือ

สร้างสรรค์ เช่น ความรัก ความจงรักภักดี ความกตัญญู แต่ความสัมพันธ์เช่นนี้จะมีแง่ลบต่อความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงและเด็กหญิง ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานจึงจำเป็นต้องมองถึงความซับซ้อนในความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัว เพื่อการตัดสินใจในการปฏิบัติของนักสหวิชาชีพ และเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.3 อำนาจของผู้ชายในครอบครัว

ข้อเท็จจริงจากกรณีที่นักสังคมสงเคราะห์ท่านหนึ่งพบ คือ บิดาเลี้ยงข่มขืนลูกสาวอายุ 15 ปี แม้ว่าลูกจะพยายามบอกกับแม่ว่าถูกพ่อเลี้ยงข่มขืนมานาน แต่แม่ไม่เชื่อลูกจนท้ายที่สุดส่งผลให้เด็กเปลี่ยนโลกทัศน์ในการมองปัญหาที่เกิดกับตัวเอง เพราะหาทางออกไม่ได้มานาน และแม้รับรู้เรื่องราวภายในครอบครัวเอง ก็ไม่กล้าเปิดเผยต่อบุคคลภายนอกเพื่อเอาผิดเพราะตกอยู่ในภาวะพึ่งพิง ซึ่งประเด็นปัญหานี้ ผู้ปฏิบัติงานพบว่า มีทั้งมิติการมองในเชิงสังคมและวัฒนธรรมของสังคมไทยในเรื่องเพศวิถีเข้ามาเกี่ยวข้องเนื่องจากสังคมไทยยังคงมองว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอายเป็นเรื่องที่ต้องปกปิด และเป็นเรื่องที่ถูกกระทำจะยิ่งรู้สึกที่ตนเองต่ำต้อยและไร้คุณค่า นักสังคมสงเคราะห์กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “แม่แต่แม่ที่รู้ว่าลูกถูกพ่อข่มขืน ก็ยังช่วยอะไรลูกไม่ได้ เพราะแม่เป็นแม่บ้าน ต้องพึ่งพ่อให้เลี้ยงดูเหมือนกับลูก” “เด็กผู้หญิงมีความคิดว่าตัวเองเป็นคนไม่มีคุณค่า เพราะเสียพรหมจรรย์ ไม่มีใครมารักอีก บอกแม่แล้วแม่ก็ช่วยอะไรไม่ได้” ความละเอียดอ่อนในเรื่องเพศภาวะบนความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในแง่มุมของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ผ่านความคิดเรื่องการเมืองเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง ซึ่งสังคมไทยยังคงมองว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายเสียเมื่อมีเพศสัมพันธ์ และปัญหาคือสังคมไทยยังวางบรรทัดฐานการเป็นหญิงดีหรือเลวบนความคิดเรื่องคุณค่าในการรักษาพรหมจรรย์ของหญิงทำให้ผู้หญิงที่ถูกทำร้าย ทางเพศ รู้สึกว่าตนเองเป็นคนไร้คุณค่า และเห็นว่ากรณีผู้กระทำเป็นพ่อแท้ ๆ หรือพ่อเลี้ยง ที่มีอำนาจมากกว่าคนอื่น ๆ ในครอบครัว ก็ยิ่งทำให้เหยื่อต้องอดทนต่อการกระทำที่มักเกิดขึ้นซ้ำ ๆ จนกว่าจะมีการค้นพบ และแม้ว่าเด็กที่ตกเป็นเหยื่อจะบอกเรื่องราวกับคนในครอบครัวตนเอง ก็ยังถูกปกปิดเอาไว้เพราะไม่เชื่อหรือโทษว่าเด็กเป็นต้นเหตุของปัญหา อาจเป็นเพราะแม่ต้องพึ่งพิงทางเศรษฐกิจในครอบครัว จนต้องทนนิ่ง ทำให้ท้ายที่สุดส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมหรือความคิดในการมองโลกเปลี่ยนไปในทางที่ไม่เหมาะสม และมองเห็นว่าคดีการทำร้ายทางเพศโดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกันทางสายเลือด เป็นเรื่องยากที่ผู้ปฏิบัติงานจะเข้าไปคุ้มครองด้วยกฎหมาย หากเหยื่อหรือคนในครอบครัวที่รู้เห็นไม่บอกกับใครด้วยเหตุผลทางสังคมข้างต้น

การทำร้ายทางเพศในครอบครัวที่เป็นการกระทำต่อลูกสาว ยังคงมีให้พบเห็นและถูกทำให้เป็นเรื่องปกปิดในครอบครัว และผู้ถูกกระทำต้องเจ็บปวดมานาน โดยมักเป็นเรื่อง

การกระทำระหว่างพ่อกับลูกสาว ทั้งที่เป็นพ่อแท้ ๆ และพ่อเลี้ยง เพราะส่วนหนึ่งเป็นเพราะโครงสร้างทางกฎหมายและทางสังคมวัฒนธรรม ที่สร้างให้ชายมีอำนาจเหนือหญิงและคิดว่าตนเองเป็นเจ้าของชีวิตและร่างกาย รวมทั้ง เป็นเจ้าของประวัติของลูกสาว ความยากที่จะเปิดเผยเรื่องราวจึงไม่เพียงแต่เป็นความอายที่จะพูดเรื่องเพศเท่านั้น แต่ยังมีเรื่องของเกียรติยศ ชื่อเสียงของครอบครัว อนาคตของลูกและครอบครัว รวมทั้ง ความรู้สึกที่ตนเองไร้คุณค่าทั้งลูกสาว และแม่ที่ไม่สามารถปกป้องลูกได้ ด้วยเหตุนี้ นักสหวิชาชีพผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายฉบับนี้ จึงบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเข้าไปตรวจสอบข้อเท็จจริง และในการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือเยียวยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแยกออกจากครอบครัวเพื่อเข้ารับการคุ้มครองได้อย่างรวดเร็วที่สุด ดังนั้น นักสหวิชาชีพจะต้องตัดสินใจใช้อำนาจตามกฎหมายฉบับนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพผู้หญิงและเด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการถูกทำร้ายทางเพศในครอบครัว โดยถือว่าเป็นอำนาจหน้าที่โดยชอบธรรมตามกฎหมาย

1.4 การข่มขืนภรรยา

จากประสบการณ์ในการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ ที่พบว่ามีการณีที่ผู้หญิงเองแม้ว่าจะเผชิญกับปัญหาในครอบครัวเพียงใดโดยเฉพาะอย่างหากเป็นเรื่องการทำร้ายทางเพศ ก็เป็นเรื่องยากที่จะเล่าเรื่องราวให้ใครฟัง บางกรณีพบว่าผู้หญิงถูกทำร้ายร่างกายและมีเรื่องการเมืองสัมพันธ์เข้ามาเกี่ยวข้อง แม้แต่ผู้หญิงที่ถูกกระทำและนักสังคมสงเคราะห์เองก็ยอมรับว่ายังไม่เคยคิดว่าเป็นการข่มขืนภรรยา ส่วนใหญ่จะมองไปที่การทำร้ายร่างกายระหว่างสามี-ภรรยา มากกว่า เช่นมีนักสังคมสงเคราะห์ท่านหนึ่ง พูดถึงประสบการณ์ที่พูดคุยกับผู้ป่วยและเคยมีผู้หญิงที่พยายามเล่าว่า “ที่มันตีหนู แล้วมันก็นอนกับหนู มันเจ็บมาก” แต่ขณะนั้นก็ยังคงมองไปที่การทำร้ายร่างกายที่เห็นชัดเจนมากกว่า เช่นเดียวกับผู้หญิงที่มาขอรับความช่วยเหลือจากเหตุถูกสามีทำร้ายร่างกายโดยไม่ได้คิดถึงว่าตนเองถูกสามีทำร้ายทางเพศด้วย

ปรากฏการณ์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงผลของการขัดเกลากฎทางสังคมมายาวนานในเรื่องความเป็นหญิง ที่ผู้หญิงมักถูกขัดเกลากฎทางสังคมมาตั้งแต่ในวัยเด็ก ให้เป็นเพศที่มีบทบาทในเรื่องภายในบ้านและเรื่องราวทางเพศวิถี ควรมีบทบาทเป็นแม่บ้านแม่เรือน หรือมีบทบาทในงานที่สะท้อนถึงหน้าที่การงานภายในครัวเรือน หรืองานหน้าที่ดูแล รับผิดชอบ และถูกอบรมสั่งสอนให้มีหน้าที่ในบทบาทของภรรยาที่ดี ซึ่งรวมทั้งเรื่องเพศสัมพันธ์ในครอบครัว และผู้หญิงยังถูกสร้างภาพเหมารวมให้เป็นเสมือนวัตถุทางเพศผ่านทางสื่อต่าง ๆ ที่ผลิตซ้ำให้หญิงมีภาพลักษณ์เป็นผู้รองรับอารมณ์ทางเพศของชาย ดังนั้น ในเรื่องชีวิตครอบครัวแล้ว ผู้หญิงยังเป็นรองชายในความสัมพันธ์ทางครอบครัวในเรื่องเพศวิถี ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาตั้งแต่การสร้างให้เกิด

เพศภาวะในความเป็นหญิง ให้เป็นเพศที่อ่อนแอ จำเป็นต้องมีผู้ปกป้องดูแลจึงเป็นเพศที่ต้องพึ่งพิง ซึ่งส่งผลเป็นการจัดระบบหรือรูปแบบของอุดมการณ์ ความคิด ทั้งต่อผู้หญิงเองและคนอื่น ๆ อันส่งผลต่อเนื่องไปถึงวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม จนทำให้แม้แต่ผู้หญิงที่เป็นผู้ประสบปัญหากับตนเองก็ไม่คิดว่าเป็นการทำร้ายทางเพศ หรือผู้หญิงที่เป็นผู้ปฏิบัติงานก็ไม่ได้คิดถึงประเด็นการทำร้ายทางเพศในกรณีที่เป็นการกระทำระหว่างสามี-ภรรยาเลย

นักสังคมสงเคราะห์ท่านหนึ่ง กล่าวถึง การข่มขืนภรรยาว่า “น่าจะมีเรื่องที่เกิดขึ้นได้จริง แต่ข้อเท็จจริงที่เราพบเห็นมักเห็นเหตุการณ์เมื่อปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์มากกว่า” ยังไม่ค่อยมีผู้หญิงที่เป็นภรรยามารับการรักษาด้วยเหตุที่มีการทำร้ายทางเพศเกิดขึ้นในครอบครัว และมองว่าเป็นเรื่องยากที่ผู้หญิงจะพูดคุยเรื่องเพศระหว่างตนเองกับสามีให้คนอื่นรับรู้ และจากการปฏิบัติงานในสายการแพทย์ก็จะสนใจมองสภาพการถูกกระทำทางร่างกายและสภาวะทางจิตใจที่ต้องรับการฟื้นฟูมากกว่า โดยจะใช้การพูดคุยและการให้คำแนะนำปรึกษาเป็นการให้กำลังใจและการเสริมพลังอำนาจให้กับผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรง เพื่อลบความรู้สึกของผู้หญิงที่มักคิดว่าตัวเองไร้คุณค่าหรือทำให้กลายเป็นคนที่มีความคิดในทางลบต่อตัวเอง และหากผู้หญิงยังไม่พร้อมที่จะออกจากครอบครัว ก็จะสอนให้ผู้หญิงมีทักษะชีวิต รู้จักเจรจาต่อรองเพื่อรักษาตัวรอดได้

นักสวัสดิการสังคมท่านหนึ่ง ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิเด็ก สตรี และครอบครัว มาเป็นเวลานานกว่า 20 ปี และพบข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ในการทำงานได้กล่าวว่า “กว่าครึ่งหนึ่งของการทำร้ายร่างกายระหว่างสามี-ภรรยา มักมีเรื่องทางเพศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย” ดังเช่นเหตุการณ์ที่เล่าว่าสามีรายหนึ่งทำร้ายร่างกายภรรยาและให้เหตุผลว่ามีสาเหตุจากการถูกภรรยาปฏิเสธไม่ยอมให้มีเพศสัมพันธ์จากคำพูดของสามีที่เป็นผู้กระทำผิดว่า “ของเกยกิน ก็บ่ได้กิน” (หมายถึง การมีเพศสัมพันธ์ที่สามีเคยมีเพศสัมพันธ์กับภรรยาตลอดแต่ภายหลังถูกภรรยาปฏิเสธ) ดังนั้น นักสหวิชาชีพที่ปฏิบัติงานตามกฎหมายฉบับนี้ จะต้องไม่ละเลยที่จะพิจารณาถึงการทำร้ายทางเพศระหว่างสามี-ภรรยา และจะต้องไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของความคิดตามข้อกฎหมาย ที่สืบทอดอุดมการณ์ที่ให้ชายมีอำนาจครอบงำเหนือหญิงในเรื่องเพศ เช่นการสมรสที่ทำให้สามีมีความชอบธรรมที่จะหลับนอนกับภรรยาได้ทุกเมื่อ โดยไม่ถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

แนวคิดที่ให้ชายผู้เป็นสามีมีอำนาจครอบครองประเวณีหรือมีอำนาจในเรื่องทางเพศเหนือหญิงที่เป็นภรรยาและลูกสาวนั้น มีการสืบทอดมาแต่โบราณ เช่น ความคิดตามความเชื่อของกฎหมายโบราณที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัว เช่นที่มาลี พฤษภวงศาวัลย์

นำเสนอว่าตามหลักกฎหมายเรื่อง “อำนาจอิสระ” หรือ “อิสรภาพ” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจของคนในสมัยโบราณโดยเฉพาะในความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่-ลูก และความสัมพันธ์ระหว่างผัว-เมีย นั้น พบว่ามีปฏิสัมพันธ์กันระหว่าง “ผู้มีอำนาจ” และ “ผู้อยู่ใต้อำนาจ” ซึ่งเชื่อมโยงมาเป็นแนวคิดของระบบกฎหมายสมัยใหม่ด้วย ดังเช่นเรื่อง “อำนาจอิสระ” ของสามีเหนือประเวณีของภรรยาที่เมื่อเป็น ผัวเมียกันแล้วชายเป็นเจ้าของประเวณีของหญิง และต่อมาก็ยังพบในกฎหมายสมัยใหม่ คือ บทบัญญัติของประมวลกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 276 เดิม ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงซึ่งมิใช่ภริยาของตน...” ดังนั้นการที่สามีบังคับขืนใจให้ภรรยาร่วมประเวณีกับตนไม่ถือการข่มขืนกระทำชำเรา

จากข้อมูลข้างต้น และแม้ว่าปัจจุบันได้มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวแล้ว แต่ก็ยังจะต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขที่กฎหมายคุ้มครองผู้หญิงไว้เฉพาะกรณี ที่ยังทำให้ยากต่อการคุ้มครองการทำร้ายทางเพศที่อาจเกิดขึ้นในครอบครัวที่ใช้ชีวิตประจำวันตามปกติทั่วไป เพราะเจตคติของคนในสังคมที่ยังคงมองว่าผู้หญิงยังคงเป็นทรัพย์สินสมบัติของผู้ชาย และผู้หญิงยังถูกมองว่าเป็นผู้รองรับอารมณ์ของผู้ชายอยู่ตลอดเวลา และได้พิจารณาถึงเรื่องสรีระร่างกายของผู้หญิง และความพร้อมเรื่องอารมณ์และจิตใจของผู้หญิง ที่ทั้งชายและหญิงจะต้องสร้างให้มีความเข้าใจเพื่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ปราศจากความรุนแรงด้วยการบังคับข่มขืน ด้วยเหตุนี้ ประเด็นสำคัญที่นักสหวิชาชีพอาจจะต้องคำนึงถึง ก็คือ ความละเอียดอ่อนในการรับฟังเสียงของผู้หญิง การรับฟังประสบการณ์ ความรู้สึกทุกข์-สุขของผู้หญิงที่มีความแตกต่างจากผู้ชาย และพิจารณาถึงปรากฏการณ์ปัญหาที่เป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับชีวิตของผู้หญิง โดยให้ผู้หญิงเป็นศูนย์กลางในการพิจารณา แทนจากเดิมที่มักใช้กฎหมายเป็นหลัก รวมทั้งตั้งคำถามกับความไม่เป็นธรรมที่ทำให้ผู้หญิงมีข้อจำกัดต่าง ๆ จนอาจทำให้ไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเหล่านั้น และมีความเชื่อมั่นในการตัดสินใจให้ความช่วยเหลือ เพื่อการคุ้มครองภรรยาที่ถูกทำร้ายทางเพศโดยสามีด้วยการใช้มาตรการตามกฎหมายฉบับนี้

1.5 การตัดสินใจเข้าร้องทุกข์ของผู้หญิงกับแรงกดดันจากครอบครัวและสังคมรอบข้าง

ผลการศึกษาการรับรู้ของนักกฎหมายต่อคดีความผิดทางเพศที่เป็นการกระทำระหว่างบุคคลในครอบครัว พบว่า นักกฎหมายมีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยนักกฎหมายท่านหนึ่งเห็นว่าคดีการทำร้ายทางเพศที่เป็นการกระทำของบุคคลในครอบครัวนั้น เป็นเรื่องยากที่ผู้ถูกรับจะทำจะดำเนินการเพื่อกำหนดโทษด้วยตัวเองและส่วนหนึ่งไม่มีความรู้ว่ามีกฎหมายหรือหน่วยงานใดให้ความช่วยเหลือได้อย่างไรบ้าง ดังนั้น การตัดสินใจเข้าแจ้งความ

อาจเป็นเรื่องยากเพราะห่วงต่อสถานะของครอบครัว ห่วงต่ออนาคตของผู้ตกเป็นเหยื่อและบุคคลในครอบครัวว่าจะอยู่ต่อไปอย่างไร ผู้ถูกระงับจะต้องตัดสินใจว่าจะยอมรับหรืออดทนอยู่กับสภาพที่ถูกระงับหรือเข้ามาสู่กระบวนการคุ้มครองตามกฎหมายใหม่นี้

ข้อคิดเห็นข้างต้น มีแนวคิดที่เป็นข้อห่วงใยต่อการบังคับใช้กฎหมาย และมีทิศทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของครอบครัวภายหลังการใช้มาตรการทางกฎหมาย โดยห่วงใยถึงผลกระทบต่าง ๆ ต่อผู้ตกเป็นเหยื่อโดยคำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะในการบังคับใช้กฎหมายตามขั้นตอนกระบวนการยุติธรรม ที่มองว่าผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อมีความอ่อนด้อยหรือเสียเปรียบในการดำเนินคดี เนื่องจากคดีการทำร้ายทางเพศในครอบครัวที่มักมีข้อจำกัดทั้งในขั้นตอนกระบวนการยุติธรรมและมีบริบทแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อเหยื่อหลายด้าน เริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนการเข้าร้องทุกข์ที่ต้องเผชิญกับคำถามในเรื่องเพศ เช่น พฤติกรรมที่เป็นการกระทำหรือความยินยอม ซึ่งอาจกลายเป็นการกระทำซ้ำต่อเหยื่อ เนื่องจากมักเป็นคดีที่สืบค้นข้อเท็จจริงยากกว่าคดีอาญาทั่ว ๆ ไป เพราะเกิดขึ้นในที่ลับ เหยื่อจึงกลายเป็นพยานเพียงคนเดียว หากเหยื่อถูกระงับอย่างต่อเนื่องมายาวนานก็เป็นเรื่องยากที่จะค้นพบพยานหลักฐานแวดล้อมอื่น ๆ รวมทั้ง จากตัวผู้เสียหายเอง นอกจากนี้ เหยื่อยังอาจต้องเผชิญกับแรงกดดันถูกบีบบังคับข่มขู่ หรือมีความพยายามเจรจาไกล่เกลี่ยให้ยุติคดี โดยครอบครัวเอง เพื่อความสงบสุขหรือชื่อเสียงของครอบครัว ต้องเผชิญกับความอับอาย และแม้จะสามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ แต่เมื่อพ้นโทษออกมาก็อาจต้องอยู่ร่วมกับผู้เสียหายอีก ทำให้ผู้ตกเป็นเหยื่อยังคงต้องตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายทางเพศต่อไป

ดังนั้น กกว่าที่ผู้หญิงจะกล้าเข้าร้องทุกข์ ผู้หญิงจะต้องเผชิญกับการคิดใคร่ครวญถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตนเองหรือคนในครอบครัว จึงเป็นเรื่องที่นักสหวิชาชีพผู้ปฏิบัติงาน ตามกฎหมายฉบับนี้จะต้องคำนึงถึง และพิจารณาตัดสินใจให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของการทำร้ายทางเพศโดยบุคคลในครอบครัวทันทีที่ได้รับแจ้งเหตุ

1.6 อำนาจของพ่อต่อลูกสาวภายใต้วัฒนธรรมครอบครัวไทย

จากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวน พบว่า พนักงานสอบสวนหญิง มีความคิดเห็นจากประสบการณ์ในการทำงานในคดีการคุ้มครองเหยื่อที่ถูกทำร้ายทางเพศในครอบครัวที่พ่อแท้ ๆ กระทำต่อลูกสาว โดยกล่าวถึงคดีนี้ว่า “พ่อแท้ ๆ ข่มขืนลูกตัวเอง และเด็กต้องอดทนมานานจนโตเป็นสาว และสอบเข้าเรียนมหาวิทยาลัยมีชื่อเสียงของจังหวัดได้ ที่ผ่านมาแม่ก็รับรู้พ่อกับลูกแต่ก็ช่วยอะไรไม่ได้ เพราะตัวเองก็ต้องพึ่งพาพ่อให้เลี้ยงดู คดีลักษณะนี้ถือเป็นเรื่อง

เรื่องที่ต้องช่วยเหลือโดยเร็ว เพราะเด็กถูกระทำอย่างต่อเนื่องมานาน” และจากสภาพที่เด็กต้องอดทนมาเป็นเวลานาน จนกระทั่งอายุประมาณ 16-17 ปี จนสอบเข้าเรียนมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้และได้รับความช่วยเหลือ ส่วนแม่ก็ยังคงไม่สามารถปกป้องลูกได้ ดังนั้น พนักงานสอบสวนหญิงจึงมีความเห็นว่าแม้ว่าจะมีความยากลำบากในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพราะเหยื่อจะอายและกังวลต่อชื่อเสียงและการใช้ชีวิตในสังคม แต่ก็ถือว่าเป็นคดีที่พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องดำเนินการเมื่อมีผู้แจ้งหรือร้องทุกข์และต้องให้ความช่วยเหลืออย่างรอบคอบด้วย เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนชาย ก็มีความเห็นว่าเมื่อมีผู้แจ้งถือว่ามีหน้าที่ต้องดำเนินการแม้ว่าจะเห็นว่าเป็นคดีที่ค่อนข้างจะหายากหลักฐานยาก เพราะจากประสบการณ์ในการทำงานพบทั้งแม่และลูกจะไม่กล้าเล่าเรื่องที่เกิดขึ้น แต่จะพบหลักฐานเอาผิดได้ในกรณีมีการตรวจพบการติดเชื้อ หรือการตรวจทางการแพทย์อื่น ๆ และเห็นว่าคดีทางเพศที่พ่อกระทำต่อลูกสาวเป็นคดีที่ยากในการเข้าไปให้ความช่วยเหลือหากเหยื่อไม่เปิดเผยข้อเท็จจริง และการหายากหลักฐานก็ต้องค้นหาจนเชื่อได้ว่าใครเป็นผู้กระทำผิด และเห็นว่าจำเป็นต้องใช้กระบวนการทำงานของทีมสหวิชาชีพเข้ามาช่วยทั้งในการสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ

จากประสบการณ์ของพนักงานสอบสวนหญิงข้างต้น การตัดสินใจช่วยเหลือเหยื่อที่ถูกทำร้ายทางเพศในครอบครัวในทันที ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลเนื่องจากประสบการณ์ในการเรียนสาขาวิชาสตรีศึกษาประกอบกับประสบการณ์ในการทำงานที่ต้องรับผิดชอบงานด้านคดีเด็ก เยาวชน สตรีและครอบครัวโดยตรง และพบว่าผู้หญิงและเด็กส่วนใหญ่ยังคงเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัว ทำให้พนักงานสอบสวนหญิงเห็นความสำคัญต่อการมองถึงความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในแง่มุมของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวไทย รวมทั้งมีความละเอียดอ่อนต่อการมองถึงการประกอบสร้างทางสังคมที่ทำให้ผู้หญิงมีความอ่อนด้อยกว่าชาย เริ่มตั้งแต่ลักษณะการผูกขาดอำนาจของผู้ชายในครอบครัวที่ปรากฏผ่านระบบเครือญาติและการแต่งงานที่สังคมไทยฝ่ายหญิงย้ายเข้ามาอยู่ในครอบครัวฝ่ายชาย การสืบสกุลที่ถือตามสายพ่อ ทำให้ทั้งลูกสาวเป็นกรรมสิทธิ์ขาดหรือตกอยู่ใต้อำนาจการปกครองของพ่อ อำนาจในการปกครองลูกของแม่แทบจะไม่มีในครอบครัวที่พ่อเป็นผู้นำทั้งในแง่การดูแลทางเศรษฐกิจและการตัดสินใจในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวที่แม่ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำทางเพศในสังคมที่ทำให้ผู้หญิงอ่อนด้อยกว่าชาย ซึ่งมีบทบาทของพ่อที่เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว และสังคมก็ยอมรับว่าผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว และยังมีการหล่อหลอมอุดมการณ์ความคิด หรือมีการขัดเกลามากผ่านทางระบบความเชื่อต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางเพศ เช่น

คำสอนที่ให้ผู้หญิงอยู่ในฐานะภรรยาที่ดี ด้วยการมีหน้าที่ดูแลสามี การเคารพเชื่อฟังหรือยอมตาม เป็นต้น

พนักงานสอบสวนหญิง ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นความอ่อนด้อยของผู้หญิง โดยมองอย่างหลากหลายด้านว่า อาจเป็นทั้งการตกอยู่ในสภาพการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ การถูกรวบงำด้วยอุดมการณ์ทางสังคมเรื่องความเป็นเมีย ความรัก ความจงรักภักดี ความกตัญญู ศีลธรรม จริยธรรม รวมทั้ง เป็นความยากลำบากที่ผู้หญิงจะกล้าคิด พูด หรือ ลูกขึ้นตอบได้เพื่อปลดปล่อยตัวเอง หรือแม้แต่จะปกป้องลูกสาว ปราบกฏการณ์เช่นนี้ยิ่งทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในสถานภาพที่อ่อนแอลงทุก ๆ วัน และยากที่จะก้าวออกจากปัญหาความรุนแรงที่ตนเองและลูกสาวถูกกระทำได้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจกลายเป็นผลกระทบระยะยาวต่อทั้งแม่และลูกสาว จึงต้องตัดสินใจช่วยเหลือผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่ออย่างรวดเร็ว

ทัศนคติของพนักงานสอบสวนทั้งหญิงและชายข้างต้น มีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ ที่เห็นว่าการช่วยเหลือผู้ถูกทำร้ายทางเพศในครอบครัว โดยเฉพาะเด็กหญิงที่เป็นลูกเลี้ยง ลูกสาว เป็นเรื่องที่พบเห็นยากและมักถูกปกปิดทั้งโดยเหยื่อและบุคคลในครอบครัวเดียวกันเอง จึงควรตัดสินใจให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนจากทัศนคติดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษา มีความคิดเห็นว่าการใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อ โดย การเปิดให้ผู้พบเห็นสามารถแจ้งเหตุหรือผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์ได้เองนั้น น่าจะเป็นช่องทางที่ดีต่อการคุ้มครองเหยื่อที่ถูกทำร้ายทางเพศในครอบครัวได้ เนื่องจากบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป ประกอบกับการที่เหยื่อที่ถูกกระทำสะสมความเจ็บปวดมานาน จนอาจมีความเข้มแข็งพอที่จะก้าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเอง หรือโดยความช่วยเหลือและให้กำลังใจจากเพื่อน หรือหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ดังนั้น สหวิชาชีพจึงควรร่วมกันพิจารณาว่าควรจะมีการดำเนินงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนในการคุ้มครองเหยื่อให้ใช้ชีวิตในสังคมอย่างเข้มแข็งในระยะต่อไปได้อย่างไร

1.7 ความด้อยโอกาสและข้ออ่อนด้อยของผู้หญิงและความเสียเปรียบของผู้หญิง จากข้อกฎหมาย และวิธีคิดแบบผู้ชายในกฎหมาย

สำหรับกรณีที่เป็นการกระทำระหว่างสามี-ภรรยา นั้น จากการศึกษา พบว่าพนักงานสอบสวนมีความคิดเห็นว่าเป็นความรุนแรงทางเพศและทางร่างกายมักเป็นเรื่องที่จะปรากฏร่วมกัน และเห็นว่าการแก้ไขกฎหมายในความผิดเรื่องเพศเป็นเรื่องดีที่จะสามารถคุ้มครองถึงกรณีอื่น ๆ ที่เป็นการกระทำเพื่อสำเร็จความใคร่ ไม่ว่าจะใช้ข้อวัชระหรือวัสดุใด ๆ กระทำต่อเหยื่อก็ดูว่าเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และยังขยายการคุ้มครองการทำร้ายทางเพศ ออกไปถึงกรณี

การกระทำและเป็นผู้ถูกระทำทั้งหญิงและชาย แต่พนักงานสอบสวนทั้งหญิงและชายเห็นว่ายังเป็นเรื่องใหม่ที่มีข้อยุ่งยากในทางปฏิบัติ เช่น การพิสูจน์และรวบรวมพยานหลักฐาน และการตีความกฎหมายจะต้องพิจารณาให้รอบคอบมากขึ้น โดยพนักงานสอบสวนชายเห็นว่า เป็นกฎหมายใหม่ที่ยังรู้สึกว่ปรับตัวไม่ทัน ในแง่ของการปรับความคิดที่จะต้องมองกว้างออกไปถึงกรณีหญิงกระทำต่อหญิง ชายกระทำต่อชาย หรืออาจมีกรณีที่หญิงกระทำต่อชายเกิดขึ้นก็ได้ กรณีการข่มขืนระหว่างสามี-ภรรยา ก็เป็นเรื่องยากที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริง และเห็นว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อนในความสัมพันธ์ครอบครัว

จากความคิดเห็นข้างต้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่ พนักงานสอบสวนชายยังคงมองกฎหมายในแบบวิธีคิดของผู้ชาย กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับเรื่องทางเทคนิคมากกว่าที่จะมองจากความทุกข์ที่ผู้หญิงเผชิญในความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยา ประกอบกับการมองผ่านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองกรณีการทำร้ายทางเพศในครอบครัว ก็ยังสะท้อนให้เห็นการผลิตซ้ำ และสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายในความสัมพันธ์ครอบครัวที่หล่อหลอมเป็นระบบความคิดและสร้างเป็นข้อกฎหมายออกมา ก็ยังเป็นวิธีคิดกฎหมายในแบบผู้ชายจึงยังมองไม่เห็นถึงความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะของผู้หญิง ที่ต้องเผชิญปัญหาอยู่ภายใต้ข้อกฎหมายนั้น

ในทางตรงกันข้ามพนักงานสอบสวนหญิง กล่าวถึงประเด็นข้างต้นว่า “ในทางข้อเท็จจริงผู้หญิงทำร้ายทางเพศผู้ชายอาจจะมีได้ แต่ก็คงมีจำนวนน้อยมาก และเห็นว่กฎหมายในความผิดเกี่ยวกับเพศ ควรจะมุ่งคุ้มครองผู้หญิงที่ถูกทำร้ายทางเพศมากกว่า” ซึ่งทัศนคติของพนักงานสอบสวนหญิงได้สะท้อนถึงการคำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะในกระบวนการยุติธรรมที่ผู้หญิงมีข้อเสียเปรียบทั้งในเรื่องข้อกฎหมายที่เป็นกฎหมายจากวิธีคิดของผู้ชาย และกำหนดเงื่อนไขในการพิสูจน์พยานหลักฐาน และองค์ประกอบความรับผิดชอบในวิธีคิดของผู้ชายรวมทั้ง ผู้ใช้กฎหมายก็ต้องพิจารณาดำเนินการตามข้อกฎหมายหรือระบบต่าง ๆ รวมทั้งการอ้างอิงแนวคำพิพากษากฎีกาแต่เดิม โดยเฉพาะในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศต้องใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเคร่งครัด นับตั้งแต่การร้องทุกข์กล่าวโทษ การสอบสวน การฟ้องคดี การรับฟังพยานหลักฐานก็ต้องมีความชัดเจนจนปราศจากข้อสงสัย ความเสียเปรียบของผู้หญิงในคดีข่มขืน ก็คือการพิสูจน์ว่ไม่สมัครใจ ความยินยอมของผู้หญิงจึงมักถูกนำมาหักล้างในความผิดฐานนี้ และผู้หญิงยังต้องต้องเผชิญกับปัญหาจากเจตคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย และถูกขัดเกลากทางสังคมให้มีระบบคิดและการทำงานในแบบที่ระบบกฎหมายแบบผู้ชายกำหนดนั่นเอง

ดังนั้น สหวิชาชีพในสาขานักกฎหมาย จำเป็นต้องพิจารณาถึงความละเอียดอ่อน ที่เป็นข้อจำกัดในการคุ้มครองผู้หญิงและเด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัว โดยเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เป็นนักกฎหมายที่ไม่ยึดติดกับตัวบทกฎหมายตามตัวอักษรอย่างตายตัว แต่ให้ความสำคัญต่อภารกิจและคุณค่าของกฎหมายต่อสังคมมากกว่า รวมทั้ง ควรมีการนำปัจจัยแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างหลักกฎหมายและต่อนักกฎหมายมาประกอบการพิจารณาด้วย และจะต้องพิจารณาถึงประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับกฎหมาย โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างหญิงชาย และผลกระทบจากความแตกต่างนั้นสนใจโครงสร้างของระบบกฎหมายและโครงสร้างของสังคมซึ่งส่งผลต่อการดำรงอยู่ของความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชาย และยอมรับว่าการที่กฎหมายได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าแทรกแซงเพื่อคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวก็ดี หรือด้วยการกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อคุ้มครองผู้หญิงหรือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อนั้น เป็นความชอบธรรมของรัฐ และถือเป็นหน้าที่ของสหวิชาชีพสาขานักกฎหมาย ที่จะต้องเป็นผู้ใช้อำนาจตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้การคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

สำหรับการศึกษาการรับรู้ของนักการแพทย์ ต่อกรณีความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นคดีความผิดทางเพศที่เป็นการกระทำระหว่างบุคคลในครอบครัวนั้น ในกลุ่มวิชาชีพนี้พบว่าความรุนแรงทางเพศที่เกิดกับผู้หญิงและเด็กหญิงในครอบครัวมักเกิดขึ้นร่วมกับกรณีความรุนแรงในรูปแบบของการทำร้ายร่างกาย และต้องมีการดูแลผู้ถูกระทำทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตร่วมกัน ซึ่งผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาส่วนนี้ไว้ใน การรับรู้ของนักการแพทย์ต่อกรณีการทำร้ายร่างกายต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในครอบครัว ตามข้อ 2.2 ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในส่วนต่อไป

2 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ได้แก่ การทำร้ายร่างกายผู้หญิงและเด็กหญิงในครอบครัว พบว่า นักสหวิชาชีพมีการรับรู้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1 อุดมการณ์ความรัก ความเป็นแม่ เมีย และลูกสาวที่ดี

ผลการศึกษาการรับรู้ของนักสวัสดิการสังคม ในกรณีการทำร้ายร่างกายต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในครอบครัว พบว่า วิชาชีพนักสังคมสงเคราะห์ ได้ให้ความสำคัญกับการมองการทำร้ายร่างกายระหว่างสามี-ภรรยา และการทำร้ายในความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกสาวว่า ส่วนหนึ่งมีความเชื่อมโยงกับเรื่องความคิดในการให้อำนาจปกครองระหว่างพ่อกับลูกตามกฎหมาย และความคิดที่ชายมีอำนาจหรือกรรมสิทธิ์เหนือประเวณีของผู้หญิงที่เป็นภรรยาและ

ลูกสาว และเป็นหนทางหนึ่งที่ผลักดันให้เธอที่เป็นวัยรุ่นหญิงเลือกที่จะออกจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยเลือกที่จะอยู่กับแฟนที่ไม่เติบโตทำร้ายตนเอง โดยนักสังคมสงเคราะห์ พูดถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กหญิงรายข้างต้นว่า “เด็กผู้หญิงถูกพ่อตี ก็เพราะพ่อหวงลูกสาว ลูกคบเพื่อนชายและมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชาย พ่อก็รับไม่ได้ คิดว่าตัวเองเป็นเจ้าของลูกสาว และเป็นตัวผลักดันให้ลูกสาวหนีออกจากบ้าน ลูกสาวที่จะไปอยู่กับเพื่อนชายแทน และเด็กบอกว่าแฟนไม่เคยทุบตีทำร้ายเหมือนที่พ่อแท้ ๆ ทำกับเธอ” ส่วนในกรณีผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายก็พบว่าแม้จะถูกกระทำมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน แต่ภรรยามักเป็นฝ่ายยอมอดทนเพื่อลูก และรู้สึกอายคนรอบข้างในสังคม หากเลิกกับสามี เกรงคนจะมองว่าตนเองเป็นผู้หญิงที่มีปัญหา และผู้หญิงรู้สึกว่าแม้บางครั้งที่สามีทำร้ายตบตี แต่สามีก็มีส่วนดีที่เข้ามาเติมเต็มชีวิต เช่นการดูแลช่วยเหลือกันในเรื่องอื่น ๆ ความดีของสามีภายหลังการทำร้ายทุบตี ผู้หญิงมีความคิดว่าตนเองควรเป็นคนรักเดียวใจเดียว และมีสามีคนเดียวไม่ว่าสามีจะเลวร้ายเพียงใด ก็ต้องอดทน จึงเป็นเรื่องยากที่จะช่วยให้ผู้หญิงออกจากปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ แนวทางที่ให้ความช่วยเหลือ คือ การให้กำลังใจและสร้างพลังให้กับผู้หญิง แนะนำแหล่งให้ความช่วยเหลือ และให้ทักษะในการต่อรองเพื่ออยู่รอดได้ และไม่ถูกกระทำรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

ความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะในการมองปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปรากฏจากวิธีคิดในการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ท่านหนึ่ง ที่กล่าวถึงประสบการณ์ที่พบจากการทำงานช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายว่าผู้หญิงมักพูดว่า “เธอต้องยอมอดทนเพื่อลูก” “สามีเป็นคนดีในเรื่องอื่น ๆ แม้จะทำร้ายตบตีเธอ” “รู้สึกอายถ้าเลิกกับสามี...คนก็จะคิดว่าเธอเองเป็นผู้หญิงที่มีปัญหา” “เมียควรจงรักภักดีกับผัว...ชีวิตนี้ขอเป็นคนที่มีผัวคนเดียว” และนักสังคมสงเคราะห์จึงเห็นว่าสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากความรัก ความผูกพัน และอุดมการณ์ความเป็นเมียและแม่ตามที่สังคมสร้างให้เป็นบทบาทของผู้หญิงนั้น เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงต้องตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว โดยมองเห็นถึงความแตกต่างระหว่างหญิงชาย ที่เห็นว่าความแตกต่างทางเพศเป็นเหตุที่ทำให้หญิงอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าชาย ในแง่ของความเป็นหญิงทำให้ผู้หญิงส่วนหนึ่งต้องตกอยู่ในสภาพที่ต้องยอมจำนนอยู่ภายใต้สถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นผลจากการที่ผู้หญิงถูกขัดเกลาทางสังคมให้มีบทบาทตามเพศและเพศภาวะ เช่น บทบาทเป็นแม่และมีหน้าที่เลี้ยงดูลูกโดยธรรมชาติ นับแต่ที่อุ้มท้องคลอดลูกและมีหน้าที่เลี้ยงลูก และผูกพันเป็นความรักต่อลูกและสามี และนักสังคมสงเคราะห์ยังมีความคิดเห็นต่ออุดมการณ์หรือความคิดของผู้หญิงในเรื่องครอบครัว ความเป็นแม่ และเมียตามบรรทัดฐานที่สังคมกำหนด ความคิดที่ผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายอดทนเพื่อครอบครัว รวมทั้ง

การครอบงำของอุดมการณ์ความรักโรแมนติก ความจงรักภักดีต่อสามี และอุดมการณ์ที่คิดว่าจะเป็นผู้หญิงที่รักเดียวใจเดียว สิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นเหตุที่ส่งผลให้มีความยากที่ผู้หญิงจะก้าวพ้นจากความรุนแรง นอกจากนี้ ยังพิจารณาถึงมิติทางจิตใจ ที่ผู้หญิงจะต้องพยายามยอมรับว่า ความรุนแรงในครอบครัว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองก่อน ต้องต่อสู้กับความรู้สึกสับสนในตัวเอง แต่ท้ายที่สุด ก็ยังคงพบว่าผู้หญิงยังต้องการความมั่นคงในแง่จิตใจมากกว่าที่จะก้าวออกจากครอบครัว และนักสังคมสงเคราะห์ มีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำปรึกษา เสนอทางออกในการแก้ไขปัญหา แต่การตัดสินใจยังคงเป็นของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อที่มักเลือกครอบครัว

เมื่อพิจารณาจากปรากฏการณ์ปัญหา ตามความคิดเห็นและประสบการณ์ในการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ข้างต้น ในกรณีที่ผู้หญิงยินยอมอยู่ในความรุนแรงในครอบครัวในมิติทางด้านจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้หญิง และความแตกต่างในความทุกข์สุข ของหญิงและชายในประเด็นที่ว่า การตัดสินใจของผู้หญิง อาจไม่ได้เป็นไปเพื่อให้ตนเองหรือครอบครัวมีความสุขเสมอไป แต่อาจเป็นเพราะสภาวะที่เฉพาะผู้หญิงมีประสบการณ์อันเนื่องมาจากผู้หญิงมักเป็นเพศที่ “ค้ำนึ่งถึงผู้อื่น” ดังนั้น การตัดสินใจกลับเข้าสู่ความรุนแรงในครอบครัว แท้จริงแล้วเป็นสิ่งที่ผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้ายได้เรียนรู้ คือ การทำให้ตัวเองเลี้ยวจากความกลัวจากการถูกสามีทำร้าย ด้วยการคิดถึงว่าต้องอดทน เพื่อมีชีวิตอยู่เพื่อคนอื่น และแรงจูงใจอย่างเดียวกับที่ผู้หญิงคิดถึง ก็คือเพื่อตอบสนองความต้องการของคนอื่นเป็นการทดแทนความกลัวและความเจ็บปวดที่ตนเองถูกกระทำ เช่น ภรรยา มักคิดถึงความสุขของสามีและลูก มากกว่าความสุขหรือความพอใจของตนเองและเลือกอยู่กับครอบครัวทั้ง ๆ ที่ยังต้องเผชิญกับความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนทางเพศภาวะที่นักสังคมสงเคราะห์ให้ความสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ วันทนีย์ วาสิกะสิน นักวิชาการสาขาสังคมสงเคราะห์ จึงได้ให้ข้อเสนอว่าในการทำงานของนักสหวิชาชีพสาขาสวัสดิการสังคมจึงควรให้ความสำคัญกับการทำงานทั้งสองด้านคือ ด้านหนึ่งเป็นการทำงานกับกลุ่มผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรง โดยใช้แนวคิด Empowerment เพื่อเป็นการให้กำลังใจและการเสริมพลังอำนาจให้กับผู้หญิงและเด็กหญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรง และแนวคิด Advocate หรือแนวคิดในการพิทักษ์สิทธิ โดยจะพิจารณาและให้คำแนะนำว่าผู้ถูกกระทำมีสิทธิอย่างไร และจะช่วยเหลือดูแลได้อย่างไรบ้าง ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นการทำงานกับกลุ่มผู้กระทำ ความรุนแรง โดยใช้แนวคิด Cognitive Theory ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแนวความคิดหรือความนึกคิดของบุคคลเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และแนวคิดพฤติกรรมนิยม (Behavior Theory) ซึ่งเป็นแนวคิดทางจิตวิทยา มาผนวกกันเพื่อทำพฤติกรรมบำบัด (Rehabilitation behavior) เช่น การนำกลุ่มคนที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับ

ต่าง ๆ ไปเข้ารับการฝึกอบรม เนื่องจากกลุ่มผู้ถูกระทำควมรุนแรงจัดเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ ทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการควบคุมอารมณ์ ต้องใช้การเปลี่ยนแปลงวิถีคิดใหม่ จึงจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่สามารถลดความรุนแรงในครอบครัวได้

2.2 ความรุนแรงในครอบครัวที่คนทั่วไปไม่สามารถรับรู้

นักจิตวิทยาท่านหนึ่ง มีความคิดเห็นจากประสบการณ์ในการทำงานว่า ความรุนแรงทางร่างกายที่พ่อกระทำต่อลูกสาว พ่อจะมีความคิดว่าตนเองมีความชอบธรรมหรือมีสิทธิในการลงโทษลูกได้ และในกรณีนี้จำเป็นต้องแยกเด็กออกจากครอบครัวเพื่อรอดพ้นจากการถูกระทำทารุณกรรม และส่งเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูทันที แต่หากเป็นกรณีการกระทำระหว่างสามี-ภรรยาแล้ว จะเป็นเรื่องยากขึ้นและจำเป็นต้องรับฟังข้อมูลจากทั้งสองฝ่ายก่อนตัดสินใจดำเนินการใด ๆ อย่างรอบคอบ และบางครั้งก็พบว่าในตัวของผู้หญิงเองก็มีส่วนที่ก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วย เช่น ผู้หญิงเล่นการพนัน มีการทะเลาะวิวาทและพูดจាក้าวร้าวต่อกันเป็นประจำ เป็นต้น จึงเห็นว่าการจำเป็นต้องมองทั้งสองด้านคือสาเหตุทั้งจากฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย แต่หากพบว่าการทำร้ายมีความรุนแรงมากและเป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของผู้หญิงที่เป็นภรรยา ภรรยาที่มีความกลัวเกรงสามี หรือมีการถูกระทำซ้ำ ๆ มานาน ก็ควรส่งเรื่องให้ตำรวจเข้ามาดูแลต่อไป ส่วนการช่วยเหลือของศูนย์ OSCC ในกรณีที่ผู้หญิงเป็นผู้ถูกระทำนั้น จะให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านการแพทย์ การฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ รวมทั้ง ประสานการดูแลด้านสวัสดิการสังคมแก่ผู้หญิงและลูก ๆ ด้วย สำหรับกรณีการทำร้ายที่ไม่รุนแรงมากนัก หรือเป็นกรณีที่สามี-ภรรยาพอดกกลงกันได้ หรือสามีพาภรรยามารักษาด้วยตัวเอง ก็จะใช้การพูดคุยให้คำแนะนำปรึกษา ก็จะนำกฎหมายใหม่นี้มาชี้แจงเพื่อเป็นการปรามผู้กระทำได้ทางหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ยอมรับว่าเคยมีกรณีที่ผู้ถูกระทำกลับไปแล้วถูกระทำควมรุนแรงทางร่างกายถึงสาหัสหรือถึงตายบ้าง แต่ก็มี การนำประสบการณ์จากการทำงานมาพูดคุยหารือและถอดบทเรียนร่วมกับทีมสหวิชาชีพ และมีความเห็นว่าการทำงานในประเด็นความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นผู้หญิง โดยเฉพาะกรณีการทำร้ายร่างกายระหว่างสามี-ภรรยา เป็นเรื่องซับซ้อนและยาก ผู้ปฏิบัติงานควรได้รับการฝึกฝนทักษะและองค์ความรู้เฉพาะด้านเพื่อทำงานกับกลุ่มผู้หญิงที่ถูกระทำควมรุนแรง รวมทั้ง ทักษะในการฟื้นฟูผู้กระทำควมรุนแรงด้วย

จากทัศนะของผู้ปฏิบัติงานข้างต้น แสดงว่าได้มีการคำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะบนความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในแง่ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัว เช่น อำนาจในการปกครองที่พ่อมีเหนือลูกสาว และอำนาจในจารีตประเพณี

ไทยที่ยอมรับว่าพ่อแม่ตีลูกเป็นเรื่องธรรมดา และมีความชอบธรรมที่จะลงโทษด้วยการตีลูกได้ แต่ขาดการพิจารณาถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในครอบครัวในกรณีที่มีอำนาจเหนือภรรยา แม้ว่าจะให้ความสนใจและมีการดูแลเป็นพิเศษต่อผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกายในกลุ่มที่ถูกกระทำรุนแรงสาหัสมากกว่ากรณีการทำร้ายร่างกายโดยทั่วไป แต่เนื่องจากลักษณะงานมุ่งดูแลผู้ป่วย ตามสภาพร่างกายที่มองเห็นจากความรุนแรงในภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับ เน้นการมอง ปัญหาที่เกิดจากทั้งสองฝ่าย จึงอาจได้รับผลของมายาคติในปัญหาความรุนแรง เช่น ผู้หญิงที่ถูกสามีทุบตีทำร้ายเป็นเพราะไม่สามารถทำหน้าที่ภรรยาที่ดีได้ หรืออาจมองว่าผู้หญิงบกพร่องในการดูแลสามีและงานบ้าน หรือบกพร่องในหน้าที่ของภรรยาตามบรรทัดฐานทางสังคม หรือเห็นว่าผู้หญิงมีพฤติกรรมยั่ว เป็นต้นเหตุของความขัดแย้ง จึงสมควรที่จะถูกทุบตีจากเหตุเหล่านั้น

มายาคติในเรื่องต่าง ๆ ข้างต้น อาจส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานแยกแยะความรู้สึก เห็นใจผู้หญิงที่ถูกกระทำทารุณ ออกจากกรณีที่เกิดกับเด็กที่ถูกกระทำทารุณอย่างไม่รู้ตัว ดังเช่นที่จะเห็นได้จากทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่จะมีความเห็นใจในความทุกข์และความเจ็บปวดของเด็กที่ถูกกระทำมากกว่า เพราะเห็นว่าเด็กมีความอ่อนด้อยกว่า และโดยวิสัยของเด็กจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากผู้ทำร้ายทารุณได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับกรณีที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงที่เป็นผู้ใหญ่และสามารถดูแลตัวเองได้ จะได้รับความสนใจน้อยกว่า ดังเช่นกรณีที่เกิดจากผู้ให้สัมภาษณ์ว่า การให้ความช่วยเหลือในกรณีการทำร้ายร่างกายที่ไม่รุนแรงมากนัก หรือเป็นกรณีที่สามี-ภรรยาพอดตกลงกันได้เอง หรือสามีพาภรรยามารับการรักษาด้วยตัวเอง ก็จะใช้การพูดคุยให้คำแนะนำปรึกษาเท่านั้น และเมื่อกลับไปอยู่ร่วมกันแล้วเคยมีกรณีที่ฝ่ายหญิงถูกกระทำความรุนแรงถึงสาหัสหรือตายเกิดขึ้นตามมา มายาคติที่ผู้ปฏิบัติงานไม่ได้คำนึงถึงเช่นในเรื่องความรุนแรงกับความรักเป็นเรื่องที่อาจมีอยู่ร่วมกันได้ หากพิจารณาเพียงพฤติกรรมที่สามีแสดงออกโดยพาภรรยามารับรักษาก็ดี หรือความรักที่ปรองดองกันภายหลังความรุนแรงเกิดขึ้น ก็อาจมีผลกระทบต่อการศึกษาและการตัดสินใจดำเนินการใด ๆ ในกระบวนการให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อ กลับไปเผชิญกับความรุนแรงที่มากขึ้นจนถึงขั้นสาหัสหรือถึงตายได้

นอกจากนี้ จากประสบการณ์ที่นักจิตวิทยาซึ่งเล่าว่า “ภายหลังให้คำแนะนำปรึกษาและการไกล่เกลี่ยให้สามีภรรยาคืนดีกันแล้ว มีบางกรณีที่ผู้ถูกกระทำกลับไปบ้านแล้วถูกกระทำความรุนแรงทางร่างกายถึงขั้นสาหัสหรือถึงตายเกิดขึ้น” ประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานโดยใช้มาตรการด้านการไกล่เกลี่ยเพื่อการยอมความกันของคู่กรณีเพื่อความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวตามมาตรา 15 และกฎหมายฉบับนี้ กำหนดไว้ว่าบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลอาจแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยคู่ความให้

กันได้ ได้แก่ บิดา มารดา ญาติของคู่ความ ผู้ปกครอง นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควร (มาตรา 16) ดังนั้น ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยตามกฎหมายฉบับนี้ จะต้องมีความละเอียดอ่อนในการพิจารณาถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายในครอบครัว และการไกล่เกลี่ยเพื่อคืนดีกันนั้นจะต้องมั่นใจได้ว่าผู้หญิงจะมีความปลอดภัย ดังเช่นที่วีระดา สมสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงว่า การคืนดีกันจะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในกรณีที่ตั้งแวดล้อมปลอดจากความรุนแรง และด้วยความยินยอมของผู้หญิงที่เป็นเหยื่อ กฎหมายไม่อาจนำไปใช้เพื่อการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของผู้หญิง และผู้ปฏิบัติงานต้องตระหนักว่ามีรูปแบบการกระทำความผิด 2 ลักษณะคือ การกระทำที่มีลักษณะเป็นที่รับรู้กันได้ เช่น การทำให้บาดเจ็บอย่างสาหัสต่อร่างกายที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถมองเห็นได้ และสามารถเข้าไปเกี่ยวข้องหรือสอบสวนทันที กับการกระทำความผิดที่ไม่เป็นที่รับรู้หรือลักษณะการกระทำที่ไม่สามารถรับรู้หรือมองเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น การบาดเจ็บเล็กน้อยหรือการบาดเจ็บกรณีอื่นใดที่ไม่สามารถมองเห็นได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่อาจสอบสวนได้ หากไม่ได้รับคำสั่งจากพนักงานอัยการหรือผู้พิพากษา เนื่องจากลักษณะของการถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวมักจะเกิดในรูปของการกระทำความผิดซ้ำซากที่ไม่มีใครรู้เห็น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายที่ยอมรับว่าความรุนแรงในครอบครัว เป็นการกระทำความผิดที่ต้องเป็นเรื่องที่คนทั่วไปในสังคมควรร่วมกันดูแล ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวและให้มีการใช้อำนาจรัฐในการเข้าแทรกแซงเพื่อคุ้มครองผู้ตกเป็นเหยื่อซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็กหญิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การทำร้ายร่างกายผู้หญิงกับการคุ้มครองทางกฎหมาย

ผลการศึกษารับรู้ของนักสหวิชาชีพสาขากฎหมายในกรณีการทำร้ายร่างกายต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในครอบครัว พบว่า พนักงานสอบสวนหญิง แสดงความคิดเห็นว่า “คดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและซับซ้อน ควรต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการยาวนานและรอบคอบ” ขณะเดียวกันก็รู้สึกที่ตนเองเข้าไปแทรกแซงความเป็นครอบครัวของคู่สมรส ดังนั้น ในกรณีคดีการทำร้ายระหว่างสามี-ภรรยาเมื่อมีการร้องทุกข์ตามมาตรา 6 ของกฎหมายนี้ พนักงานสอบสวนจะให้การพูดคุยกับคู่กรณี โดยมีความเห็นว่าคดีการทำร้ายร่างกายระหว่างสามี-ภรรยา จำเป็นต้องรับฟังทั้งสองฝ่าย และพิจารณาภูมิหลังของทั้งสองฝ่าย สภาพแวดล้อม และค้นหาข้อเท็จจริงอื่น ๆ ประกอบกัน และพนักงานสอบสวนหญิงกล่าวว่า “ในลักษณะปัญหาที่พบผู้ชายมักมีความเป็นใหญ่และใช้ความรุนแรงในครอบครัว จึงต้องใช้กฎหมายนี้เป็นเชิงป้องกัน ส่วนผู้หญิงที่ถูกระทำก็ต้องใช้วิธีพูดคุยให้กำลังใจและสร้างพลังให้กับผู้หญิง” ดังนั้น บทบาทของพนักงานสอบสวนคือ ต้องอธิบายกระบวนการคุ้มครอง

ตามกฎหมาย ขั้นตอนในการดำเนินการทางกฎหมาย ทางเลือกอื่น ๆ รวมทั้ง ความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือ แต่ท้ายที่สุดการตัดสินใจจะเป็นของผู้หญิงที่ถูกระทำว่าจะใช้มาตรการทางกฎหมายนี้หรือไม่

ความคิดต่อการมองความอ่อนด้อยของผู้หญิง และการมีอำนาจของชายเหนือกว่าหญิงในความสัมพันธ์ครอบครัว ส่งผลต่อลักษณะการให้ความช่วยเหลือ และการตัดสินใจในการทำงานของพนักงานสอบสวนหญิง ที่ใช้กฎหมายนี้เป็นเชิงป้องกันต่อฝ่ายชาย และใช้การสร้างพลังให้กับผู้หญิงที่ถูกระทำ เนื่องจากมองถึงข้ออ่อนด้อยของผู้หญิงจากการถูกสร้างความเป็นหญิง บทบาทความเป็นหญิง การถูกขัดเกลากฎทางสังคมในเรื่องบทบาทและอุดมการณ์ ความคิดต่าง ๆ ที่ทำให้หญิงมีความด้อยกว่าชาย หรือตกอยู่ใต้อำนาจชายในสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากการศึกษาในสาขาวิชาสตรีศึกษาของพนักงานสอบสวนหญิง จึงทำให้มีความละเอียดอ่อนในการคำนึงถึงความเสียหายเปรียบของผู้หญิงในบ้าน อันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างหญิงชายทำให้หญิงอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าชาย เช่น บทบาทของผู้หญิงที่อุ้มท้อง คลอดลูก และต้องมีบทบาทเป็นแม่และมีหน้าที่เลี้ยงดูลูกโดยธรรมชาติ มองเห็นถึงการกดขี่ในบ้านที่ผู้หญิงมักด้อยกว่าเพราะงานบ้าน และงานที่เป็นหน้าที่ในการเจริญพันธุ์ ที่ไม่มีมูลค่าในทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้ผู้หญิงกลายเป็นผู้อ่อนด้อยเพราะต้องพึ่งพิงชายผู้เป็นสามี รวมทั้ง ความอ่อนด้อยของผู้หญิงที่มีความแตกต่างกันในหมู่ผู้หญิงด้วยกันเอง เช่น ความแตกต่างทางชนชั้น เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ อายุ เรื่องราวคุณค่า อัตลักษณ์ วิถีวัฒนธรรมและจารีตที่หลากหลาย ซึ่งความแตกต่างหลากหลายดังกล่าวได้ส่งผลเป็นตัวกำหนดบทบาทและความคิดของผู้หญิงในชีวิตครอบครัว ซึ่งทำให้ประสบการณ์ของผู้หญิง และแง่มุมของความรู้สึกในทางจิตใจ หรือความรู้สึกถึงความมั่นคงในจิตใจของผู้หญิงแต่ละคนในเรื่องครอบครัวมีความแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น การทำงานตามกฎหมายนี้ พนักงานสอบสวนหญิงจึงมีความเห็นว่าคดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนและซับซ้อน ควรต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการยาวนานและรอบคอบ

ด้วยเหตุนี้ ความเสียหายเปรียบของผู้หญิงจึงมีตั้งแต่ก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ผู้หญิงมีความอ่อนด้อยกว่า เนื่องจากข้อจำกัดในข้อกฎหมาย เช่น ไม่มีกฎหมายคุ้มครองในบางกรณี หรือมีกฎหมายแต่มีเงื่อนไขในองค์ประกอบความผิดที่ฝ่ายหญิงต้องพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐาน แต่การนำสืบพยานหลักฐานต่าง ๆ ไม่ได้รับฟังประสบการณ์ในความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายของผู้หญิงที่แตกต่างจากผู้ชายในประสบการณ์เดียวกัน รวมทั้งไม่ได้คำนึงถึงอารมณ์ ความรู้สึกจากเสียงของผู้หญิง เพราะโดยความคิดของคนทั่วไปมักมองว่า

อารมณ์ ความรู้สึกไม่ใช่เรื่องที่มีเหตุผล ซึ่งส่งผลให้เกิดความยากในการคุ้มครองผู้หญิงให้ได้รับความ เป็นธรรม และจากผลการศึกษานี้ แสดงว่าพนักงานสอบสวนหญิงมีการคำนึงถึงข้ออ่อนด้อย ของหญิงในการตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม จึงได้ให้ความช่วยเหลือที่สามารถเข้าถึง การคุ้มครองได้หลาย ๆ ทางเลือก ทั้งทางด้านสวัสดิการสังคม การแพทย์ และกฎหมาย รวมทั้ง ให้ความสำคัญกับการลดความเจ็บปวดของเหยื่อด้วยการให้คำแนะนำปรึกษา และหนุนเกื้อทาง อารมณ์และจิตวิทยาแก่เหยื่อ โดยใช้วิธีการ Empowerment กับผู้หญิงและเด็กหญิงที่ถูกกระทำ เพื่อเป็นการเสริมอำนาจให้กับเหยื่อที่ได้รับความรุนแรง ซึ่งจะเป็นการลดข้ออ่อนด้อยของผู้หญิง ในกระบวนการคุ้มครองตามกฎหมาย

ดังนั้น การคุ้มครองผู้หญิงให้ได้รับความยุติธรรมนั้น วิระดา สมสวัสดิ์ เสนอว่า นักสหวิชาชีพผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายต้องตระหนักถึงอิทธิพลต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ ชีวิตของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อ และยังต้องพิจารณาแสวงหาทางที่จะเยียวยาสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งประเด็นสำคัญประการหนึ่ง คือ ความเข้าใจของผู้บังคับใช้กฎหมาย และ บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองเหยื่อ ในเรื่องความละเอียดอ่อนเรื่องเพศภาวะ (gender sensitivity) ซึ่งเป็นการเข้าใจในสภาวะของการประกอบสร้างทางสังคมของความเป็นเพศหญิง เพศชาย และรัศมีดวง มีให้มีการปฏิบัติต่อบุคคลใดตามเพศภาวะอันเป็นการอคติ กีดกัน และ นำไปสู่การละเมิดสิทธิ ขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ และมีการพิจารณาเรื่องภาวะการความ ยากลำบากของผู้หญิงชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เห็นการต่อสู้ดิ้นรนของผู้หญิงว่าเป็นสิ่งยากยิ่งกว่า ผู้ชายหลายเท่า รวมทั้ง ควรพิจารณาถึงการเกื้อหนุนจากครอบครัวและชุมชน พิจารณาจัดหา ทุนความให้กับเหยื่อ จัดให้บริการแบบบูรณาการด้านสังคม การแพทย์ และกฎหมาย เพื่อช่วย ลดความเจ็บปวดของเหยื่อที่ได้รับความรุนแรง และการให้คำปรึกษาและหนุนเกื้อทางอารมณ์และ จิตวิทยาสำหรับเหยื่อและเพื่อเป็นการเสริมอำนาจให้กับเหยื่อที่ได้รับความรุนแรง ตลอดจน ควรพิจารณาถึงการคุ้มครองเหยื่อและพยาน ควรให้ตุลาการมีดุลพินิจในการไม่เปิดเผยเหยื่อและ พยานต่อสาธารณชน โดยไม่กระทบกระเทือนสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการดำเนินคดีที่ ยุติธรรมและโปร่งใส ไม่กระทบกระเทือนผลประโยชน์ของสาธารณะ การเปิดเผยบางอย่าง จำเป็นต้องทำ เพื่อให้สาธารณะมีหลักประกันในการตรวจสอบกระบวนการทางกฎหมายได้ สื่อมวลชนมีบทบาทพิเศษและมีความรับผิดชอบ นั่นคือสื่อมวลชนก็ต้องมีความละเอียดอ่อนใน การคุ้มครองผู้หญิงที่เป็นเหยื่อด้วย

2.4 บทบาทของนักสหวิชาชีพกับพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะ

พนักงานสอบสวนชายทั้งหญิงและชาย มีความเห็นสอดคล้องกันในประเด็นที่ว่า คดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนเช่นกัน แต่ก็เห็นว่าการขัดแย้งในครอบครัวบางเรื่องที่ไม่รุนแรงมากก็ควรให้ครอบครัวจัดการปัญหาได้เองบ้าง และบางเรื่องก็ควรเป็นบทบาทของนักสหวิชาชีพตามกฎหมายนี้ แต่ก็ยังเห็นว่าควรมุ่งที่การฟื้นฟูและทำอะไร ให้ครอบครัวมีความเสียหายน้อยที่สุด และควรมุ่งที่การสร้างครอบครัวที่อบอุ่นมากกว่า ซึ่งความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับนักกฎหมายท่านหนึ่งที่มีความเห็นว่า กฎหมายฉบับนี้ แม้เป็นสิ่งดีที่จะช่วยให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปดูแลผู้หญิงและเด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อได้ แต่ถ้าหากขาดการตีความขอบเขตในการใช้กฎหมายให้ชัดเจน ก็อาจตีความกว้างเกินไป จนกลายเป็นทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเข้าไปยุ่งกับครอบครัวมากเกินไป ทั้ง ๆ ที่บางเรื่องอาจสามารถตกลงกันได้ ความสำคัญจึงอยู่ที่การตีความให้ดี เพื่อการคุ้มครองทั้งเด็ก สตรี และครอบครัว

ทัศนะของนักกฎหมาย ได้แสดงถึงความกังวลใจต่อการใช้กฎหมายฉบับนี้ โดยเฉพาะการใช้ในคดีการทำร้ายร่างกายระหว่างสามี-ภรรยา โดยห่วงใยต่อการตีความในประเด็นลักษณะของความรุนแรงที่กฎหมายนี้ ควรให้เจ้าหน้าที่เข้าไปดูแล ขณะเดียวกัน ผู้ปฏิบัติงานก็ยังเห็นความสำคัญของความเป็นครอบครัว และเห็นว่าควรมีช่องว่างให้การแก้ปัญหาบางเรื่องที่ไม่รุนแรงมากนักได้ โดยมองแง่คุณค่าและความสามารถของครอบครัวไทย ที่มีความเชื่อว่ายังสามารถในการจัดการปัญหาได้ดี ซึ่งทัศนะเช่นนี้ส่วนหนึ่งมีแง่มุมของการคำนึงถึงเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ ของปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ และเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถเข้าไปก้าวล่วงในเรื่องส่วนบุคคลในครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัวในทุกกรณีเสมอไป แต่ขณะเดียวกันก็มีความห่วงใยต่อกรณีความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงและเด็กที่มีความอ่อนด้อยกว่าด้วย ดังนั้น การใช้กฎหมายก็ต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างความเป็นส่วนตัวในชีวิตครอบครัว กับการที่จะเข้าไปแทรกแซงโดยบุคคลภายนอกด้วย แต่ในกรณีสามีทำร้ายภรรยา แม้จะถือว่าเป็นความสัมพันธ์ในครอบครัว แต่ขณะเดียวกันก็เป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคมด้วย จึงต้องมีความเข้าใจต่อความละเอียดอ่อนและความซับซ้อนของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและใช้มาตรการทางกฎหมายด้วยความระมัดระวังและรอบคอบด้วย

จากกรณีต่าง ๆ ข้างต้น การให้ความสำคัญต่อความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะที่ปรากฏในกลุ่มนักสหวิชาชีพสาขากฎหมาย คือ พนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดเบื้องต้นกับผู้หญิงที่ถูกระทำความรุนแรงด้วยการทำร้ายร่างกายในครอบครัวเป็นด่านแรกในขั้นตอนการร้องทุกข์ตามมาตรา 6 ซึ่งการรับเรื่องร้องทุกข์ จะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้มีการใช้

มาตรการคุ้มครองตามกฎหมายนี้ได้ แต่ยังคงพบว่ามีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนตามข้อกำหนดในเรื่องการรับเรื่องการร้องทุกข์และการไกล่เกลี่ยในบทบาทของพนักงานสอบสวน แต่ขณะเดียวกันพนักงานสอบสวนที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน ก็ค่อนข้างมองว่าความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นคดีทำร้ายร่างกาย เป็นเรื่องที่มีความสำคัญน้อยกว่ากรณีที่เป็นคดีการทำร้ายทางเพศในครอบครัว โดยเฉพาะในกรณีการทำร้ายร่างกายระหว่างสามี-ภรรยา ก็ยังคงพบภาพสะท้อนความเชื่อที่ว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเพียงปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เป็นเรื่องธรรมดา ๆ ที่จะเกิดความขัดแย้งขึ้นได้บ้าง ทำให้มองว่าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญหรือเป็นเรื่องส่วนตัวในครอบครัว มากกว่าที่จะเป็นเรื่องส่วนรวมของสังคมที่ทุกคนควรเอาใจใส่ดูแลร่วมกัน

ความคิดข้างต้น อาจเป็นผลจากการที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งหญิงและชายต่างถูกขัดเกลาทางสังคม มาเป็นเวลานานในเรื่องชีวิตครอบครัว และทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างก็ยอมรับในบทบาทหญิงและบทบาทชายตามที่สังคมสร้างและคาดหวัง เช่น ผู้ชายเป็นผู้นำที่เข้มแข็งและเป็นผู้ปกป้องครอบครัว เป็นเจ้าของชีวิตภรรยาและลูกสาว ซึ่งความเป็นชายที่ถูกสร้างให้มีภาพเหมารวมในความคิดในบทบาททางสังคมที่กว้างขวางกว่าหญิง ทำให้ชายมีภาพเหมารวมในความคิดว่าเหนือกว่าหรือมีคุณค่ากว่าหญิง ในขณะที่สังคมมักสร้างภาพเหมารวมต่อความเป็นหญิงว่าควรมีบทบาทเป็นแม่บ้านแม่เรือน หรือ มีบทบาทในงานที่สะท้อนถึงหน้าที่งานภายในครัวเรือน เป็นเพศที่มีบทบาทในเรื่องภายในบ้านและเรื่องราวทางเพศวิถี และยังถูกผลิตซ้ำความเป็นหญิงในลักษณะดังกล่าวที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งการสร้างและผลิตซ้ำในเรื่องอุดมการณ์ครอบครัว สิ่งเหล่านี้ ล้วนผลกระทบที่สำคัญที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนมีภาพเหมารวมทางความคิดเรื่องนั้น ๆ เช่นเดียวกับ การคิดเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างสามี-ภรรยาว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นเรื่องความขัดแย้งเล็กน้อย หรือเป็นเรื่องที่ต้องมองถึงข้อบกพร่องของผู้หญิงในบทบาทที่สังคมกำหนดด้วย จึงส่งผลให้เราอาจจะปฏิบัติต่อเขาในแบบของกลุ่มบุคคลที่เราสร้างขึ้นเป็นภาพเหมารวมทางความคิดเรื่องนั้น ๆ ดังเช่นที่ ผู้ปฏิบัติงานส่วนหนึ่ง มีความรู้สึกว่าการทำงานตามกฎหมายนี้ จะเป็นการเข้าไปก้าวก่ายยุ่งเรื่องส่วนตัวในความสัมพันธ์ครอบครัวตามบทบาทหน้าที่ซึ่งสังคมสร้างไว้อย่างเหมาะสมแล้ว ตนอาจกลายเป็นผู้เข้าไปก้าวก่ายความเป็นส่วนตัวหรือเข้าไปยุ่งเรื่องภายในครอบครัวมากเกินไป จนกลายเป็นผู้ทำลายความสัมพันธ์ระหว่างสามี-ภรรยาตามแบบที่สังคมสร้างและคาดหวังไว้นั้น

มายาคติที่พบจากผลการศึกษาข้างต้น และถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดต่อการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ก็คือ ความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์เรื่องครอบครัว ซึ่งยังคงมองครอบครัวอบอุ่นหรือครอบครัวเข้มแข็งในแบบอุดมคติ ที่มีมุมมองว่าครอบครัวที่อบอุ่นและสมบูรณ์

เป็นแบบพ่อแม่ลูก ซึ่งส่งผลกลับมาทำร้ายผู้หญิงหรือเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัวนั่นเอง ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานต้องมองเห็นว่าครอบครัวที่มีความอบอุ่นไม่จำเป็นต้องเป็นในแบบอุดมคติเสมอไป และต้องชี้ให้เห็นว่าการมีครอบครัวที่มีเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็เป็นครอบครัวที่มีความสุข และมีความมั่นคงปลอดภัยได้เช่นเดียวกัน และการทำงานเพื่อสนับสนุนให้ผู้หญิงที่ถูกกระทำมีความเข้มแข็งและสามารถตัดสินใจ ก้าวออกจากสภาพความรุนแรงที่ตนเองและลูกเผชิญอยู่ยาวนาน ก็เป็นหน้าที่ของนักสหวิชาชีพที่จะต้องให้การสนับสนุนภายใต้มาตรการที่กฎหมายนี้กำหนด เช่น การรับเรื่องร้องทุกข์ การมีมาตรการคุ้มครองชั่วคราว รวมทั้งได้รับความคุ้มครองด้วยมาตรการตามกฎหมาย การหย่าและได้รับค่าเลี้ยงดูตนเองและบุตรจากผู้กระทำผิดด้วย

การประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ถือได้ว่าเป็นความก้าวหน้าในการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิสตรีของประเทศไทย โดยถือเป็นการยอมรับความรุนแรงในครอบครัวว่ามีใช่เรื่องส่วนตัวของครอบครัวอีกต่อไป ดังเช่นที่วีระดา สมสวัสดิ์ ได้เสนอว่าความรุนแรงในครอบครัวไม่ใช่เรื่องส่วนตัว แต่เป็นเรื่องส่วนรวมหรือเป็นเรื่องของสาธารณะที่สังคมและรัฐจะต้องเอาใจใส่ เพราะเป็นการกระทำต่อผู้หญิงและเด็กที่มีความอ่อนด้อยกว่า และความรุนแรงในครอบครัว ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง นักกฎหมายจึงควรตระหนักว่าความรุนแรงในครอบครัวจะต้องถูกขจัดไปด้วยการใช้มาตรการทางกฎหมาย ผู้ปฏิบัติงานจะต้องไม่มองว่าครอบครัวเป็นพื้นที่ส่วนตัว เพราะจะทำให้ความรุนแรงในครอบครัวถูกมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัวเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น กฎหมายต้องทำหน้าที่ในการป้องกันความรุนแรง ลงโทษผู้กระทำผิด และปกป้องผู้เป็นเหยื่อ

2.5 อุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายจากมายาคติเรื่องผัว ๆ เมีย ๆ

บทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งของนักกฎหมาย คือ บทบาทการไกล่เกลี่ยในชั้นตอนชั้นศาล จากการสัมภาษณ์ ผู้พิพากษาหญิงท่านหนึ่ง เล่าถึงประสบการณ์ในการทำงานว่า “สมัยที่เคยมีบทบาทเป็นผู้ไกล่เกลี่ยในคดีอาญา มีประเด็นความรุนแรงในครอบครัวที่ภรรยาถูกสามีทำร้ายโดยใช้เตารีดร้อนนาลำตัว และเป็นคดีร่วมกับคดียาเสพติดและฝ่ายสามีต้องโทษในคดีดังกล่าวอยู่แล้ว แต่พอถึงตอนเจรจาจากคดีอาญามาทำร้ายร่างกาย ฝ่ายภรรยากลับกลายเป็นคนที่รู้สึกสงสารและยินยอมที่จะไม่เอาโทษฝ่ายสามีมากกว่า” ทำให้ผู้พิพากษาท่านนี้มีความเห็นว่าการตีระหว่างสามี-ภรรยา มักมีเรื่องทำร้ายรุนแรง แต่ภายหลังก็กลับคืนดีกัน ทำให้คนที่เห็นเหตุการณ์ไม่ยอมเข้ามาเกี่ยวข้อง และกฎหมายฉบับใหม่นี้ ใน มาตรา 6 ก็ไม่ได้มีการระบุว่าผู้พบเห็นจำเป็นต้องมีหน้าที่แจ้งเหตุในกรณีใดและไม่ได้มีลักษณะการบังคับเป็นบทลงโทษในการ

ไม่แจ้ง และมีความเห็นว่า กฎหมายนี้ เป็นกฎหมายที่มีแนวคิดที่ดี แต่มีลักษณะเป็นกฎหมายที่ปฏิบัติยากในบางกรณีไม่ค่อยเหมาะสมกับสังคมไทย เช่น การมีคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวหากภายหลังมีการประนีประนอมกันหรือไม่ทำตามก็อาจจะไม่ได้ผล หรือ การสั่งให้บำบัดฟื้นฟูในกรณีสามี-ภรรยา ก็อาจใช้ไม่ได้ผลเช่นกัน เพราะเป็นเรื่องที่สามีมีโอกาสปรับปรุงตัวได้ยาก และเห็นว่า ในกระบวนการของตำรวจจะยุ่งยากมากที่สุด จนอาจทำให้รู้สึกไม่อยากทำคดีความรุนแรงในครอบครัวในบางเรื่องได้

จากประสบการณ์ในการทำงาน ที่ผู้พิพากษาเล่าว่าเคยพบการประนีประนอมของคดีระหว่างสามี-ภรรยา ว่ามีการทำร้ายร่างกายกันอย่างรุนแรง แต่ภายหลังก็กลับคืนดีกันหรือฝ่ายหญิงมักสงสารเพราะความรัก ได้ส่งผลให้มีทัศนคติต่อมาว่าคดีในเรื่องดังกล่าว คนทั่วไปที่เห็นเหตุการณ์มักไม่อยากเข้ามาเกี่ยวข้อง การที่ผู้ปฏิบัติงานรับรู้จากประสบการณ์สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของการเรียนรู้ที่มาจากชีวิตประจำวันที่เราทุกคนได้รับจากการใช้ชีวิตการทำงาน หรือปรากฏการณ์ที่พบเห็น จนรับเข้ามาเป็นภาพเหมารวมในความคิดต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับคู่สามี-ภรรยา เป็นแบบเหมารวมว่า คดีความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัวผิวเผินทะเลาะกันไม่ร้ายแรงสามารถตกลงกันได้ จึงทำให้เป็นประเด็นสำคัญที่เป็นอุปสรรคในกระบวนการยุติธรรม ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่มีอคติต่อคู่กรณีที่มีความสัมพันธ์กัน เพราะผู้เสียหายและผู้กระทำผิดมีอิทธิพลซึ่งกันละกันมีส่วนทำให้คดีไม่สัมฤทธิ์ผล และอาจส่งผลไปถึงความคิดต่อการใช้กฎหมายฉบับนี้ ว่าอาจไม่ได้ผลในกรณีที่เป็นการกระทำความรุนแรงระหว่างสามี-ภรรยา เนื่องจากภาพเหมารวมในความคิดดังกล่าว

จากผลการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ายังคงมีอุปสรรคที่สำคัญต่อการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ อันเนื่องมาจากมายาคติที่คนทั่วไปยังคิดว่าเรื่องการทำร้ายร่างกายระหว่างสามีภรรยาเป็นการทะเลาะกันเล็กน้อย เป็นเรื่องผิวเผินที่ทะเลาะกันแล้วมักกลับคืนดีกัน ทำให้ถูกมองต่อไปว่าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ หรือเป็นคดีที่น่ารำคาญ ซึ่งมายาคติเช่นนี้จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานละเลยต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่มักเป็นเรื่องที่สะสมเพิ่มเติมมากขึ้น จากเริ่มต้นที่การทำร้ายร่างกายและจิตใจอย่างซ้ำ ๆ ทำให้ผู้ถูกกระทำเก็บกดมาเป็นเวลายาวนาน จนอาจส่งผลให้มีความรุนแรงตอบโต้กลับตามมา และส่งผลกระทบต่อลูกและคนในครอบครัว ดังนั้น ประเด็นสำคัญคือ สหวิชาชีพสาขาวิชาชีพนักกฎหมายจะต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อนในเรื่องเพศภาวะในการคุ้มครองผู้หญิงและเด็กหญิงที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังเช่นที่วีระดา สมสวัสดิ์ เสนอว่า การคืนดีกันต้องเกิดขึ้นเฉพาะในกรณีที่สิ่งแวดล้อมปลอดจากความรุนแรงและด้วยความยินยอมของผู้หญิงที่เป็นเหยื่อ กฎหมายไม่อาจนำไปใช้เพื่อการละเมิดสิทธิ

ขั้นพื้นฐานในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของผู้หญิง และนักกฎหมาย จะต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อนในเรื่องเพศภาวะ หมายถึง เป็นการมองเห็นว่าความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงที่เกิดจากผู้มีความสัมพันธ์ทางเพศ เช่น คู่รักหรือสามีภรรยาทำต่อผู้หญิงที่เป็นภรรยาไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานต้องไม่มองว่าดีทำร้ายร่างกายระหว่างสามีภรรยาเป็นเรื่องผิวเผินดีกัน คดีดีกัน อีกต่อไป ทั้งนี้ เนื่องจากมายาคติดังกล่าวจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพิจารณาตัดสินใจให้ความคุ้มครองผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อในทุกขั้นตอนตามกฎหมายนี้

การประนีประนอม หรือ คดีดีกันระหว่างสามีภรรยา ยังเป็นมายาคติในเรื่องความรักกับความรุนแรงที่มองว่าทั้งสองเรื่องนี้อยู่ด้วยกันไม่ได้ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานมองว่าความรักระหว่างสามี-ภรรยา ที่แสดงออกภายหลังเกิดความรุนแรงเป็นความน่าเชื่อถือได้ว่าจะไม่ก่อให้เกิดความรุนแรงตามมาอีก หรืออาจมองการให้อภัยและยอมกลับคืนดีกับสามีว่าเป็นความรักระหว่างสามี-ภรรยาที่ลึกซึ้ง ซึ่งถือเป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายฉบับนี้ จึงต้องมีความละเอียดอ่อนในเรื่องเพศภาวะ คือ การมองเห็นว่าแท้จริงแล้วปรากฏการณ์ในเรื่องความรักของผู้หญิงเป็นผลมาจากการประกอบสร้างของสังคม ดังเช่นที่นาถฤดี เด่นดวง ได้นำเสนอว่า สังคมเป็นผู้กำหนดแบบแผนทางเพศสัมพันธ์ในเรื่องความรัก ความโรแมนติก ผู้หญิงถูกครอบงำให้เชื่อว่าความสุขในชีวิตจะเป็นจริงเนื่องจากการแต่งงาน มีสามีดูแลเอาใจใส่ มีลูกเป็นโช่ของคล่องใจ หรือพยานของความรัก การมีคู่รัก เป็นที่รักหรือได้รักใครสักคนเป็นความสุข ผู้หญิงมองตนเองผ่านสายตาและความคิดของผู้ชาย และพยายามค้นหาความต้องการและความสุขที่ผู้ชายต้องการ และพยายามปรับเปลี่ยนตัวเองให้ตรงกับความต้องการของผู้ชาย ซึ่งยิ่งทำให้ผู้หญิงรู้สึกว่าผู้ชายเป็นคนสำคัญ เป็นความจำเป็นในชีวิต เป็นเจ้าของ หรือมีสิทธิในการควบคุมร่างกาย และเพศสัมพันธ์ของตน ผู้หญิงเป็นผู้ที่ทำให้เกิดความสุขในครอบครัว ดูแลผู้ชายในครอบครัว ยอมรับอดทน และหากขัดแย้งหรือไม่ยินยอมจะเกิดความเสียหาย ผู้หญิงจึงเป็นคนที่ทำให้ครอบครัวสมบูรณ์ ดังนั้น การพัฒนาความสัมพันธ์แบบไม่เป็นธรรมจึงเกิดขึ้นและได้รับการยอมรับ แม้ความสัมพันธ์นั้นจะนำไปสู่ความรุนแรงใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นในครอบครัว

นอกจากนี้ ความรักยังเป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และบริบทที่เป็นสถานการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และความรักความอบอุ่น ในครอบครัวที่ดีก็ไม่จำเป็นต้องเป็นความรักของสามีภรรยาและลูก ๆ ในรูปแบบครอบครัวเดียวเสมอไป จึงไม่จำเป็นที่ผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงจะต้องยอมจำนนอยู่ภายใต้ความรุนแรงที่เผชิญอยู่ในชีวิตครอบครัว เพราะอาจส่งผลกระทบต่อผู้หญิง

ครอบครัว และสังคม ดังเช่นที่ จิตรภรณ์ วนัสพงศ์ ได้กล่าวว่าความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นปรากฏการณ์ที่ร้ายแรงที่สุด และอาจส่งผลกระทบต่อเนื่องไปสู่ปัญหาสังคมอื่น ๆ เพราะส่งผลกระทบต่อทั้งสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้หญิง บางครั้งอาจส่งผลถึงชีวิต ผู้หญิงมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย หันไปพึ่งยาเสพติด แม้จะขาดความเคารพในตัวเองที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองและไม่สามารถปกป้องลูกได้ ลูกสาวอาจตกเป็นเหยื่อ และลูกชายอาจกระทำความรุนแรงต่อเนื่องไปเป็นลูกโซ่ และเสนอว่าหากผู้หญิงจะพัฒนาตัวเองและทัศนคติต่อโลกและสังคม แต่ยังคงตกอยู่ภายใต้กรอบของทัศนคติแบบโบราณที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง คือโครงสร้างทางวัฒนธรรมที่ทำให้คุณค่าชายเหนือกว่าหญิง ผู้ชายมีอำนาจครอบงำผู้หญิง สามีมีอำนาจเหนือภรรยา และพ่อมีอำนาจเหนือ ลูกสาว อันเป็นรากเหง้าของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงและเด็กหญิงก็จะส่งผลให้สถานภาพของผู้หญิงและเด็กหญิงในครอบครัวในฐานะเหยื่อของความรุนแรงยังคงดำรงอยู่ต่อไป ดังนั้น ผู้หญิงจึงต้องเป็นผู้มีพลังที่เข้มแข็งและมีความกล้าที่จะก้าวออกมาจากปัญหาความรุนแรงที่เผชิญอยู่ ควบคู่ไปกับการให้ความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนของนักสหวิชาชีพโดยการใช้มาตรการต่าง ๆ ตามกฎหมายฉบับนี้

2.6 มิติหญิงชายในการไกล่เกลี่ยและการหย่าร้าง

ผู้พิพากษาท่านหนึ่ง เล่าประสบการณ์จากการทำงานไกล่เกลี่ยในคดีครอบครัว ที่มาสู่ศาลคดีเด็ก เยาวชน และครอบครัว ในกรณีที่มีการหย่าร้างว่า จะต้องพิจารณาทั้งประเด็นการแบ่งสินสมรส อำนาจปกครองบุตรและค่าเลี้ยงดูบุตร โดยส่วนใหญ่จะให้มีอำนาจปกครองร่วมกัน ยกเว้นอีกฝ่ายหนึ่งทิ้งร้างไปก็จะให้อำนาจปกครองเป็นของฝ่ายที่ดูแลเด็ก ส่วนกรณี การหย่าร้างก็จะสอบถามความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายว่าต้องการไกล่เกลี่ยหรือไม่ หากยินยอมจึงจะดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ โดยใช้วิธีไกล่เกลี่ยหน้าบัลลังก์และอาจใช้วิธีเรียกคุย แต่แต่ละฝ่าย ความยากจึงขึ้นอยู่กับที่แต่ละฝ่ายจะเปิดใจและมีความจริงใจกันแค่ไหน และได้กล่าวว่า “บทบาทของศาลตามที่กฎหมายกำหนดใน พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีศาลเยาวชนและครอบครัว ฉบับ พ.ศ. 2499 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2434 มาตรา 108 ได้วางแนวทางในการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ว่า ไม่ว่าจะกระบวนการพิจารณาคดีจะดำเนินไปเพียงใดให้ศาลพิจารณาถึงการสงวนครอบครัว หรือการรักษาสถานภาพสมรสซึ่งต้องเป็นไปโดยความสมัครใจของสามีภรรยา และหากไม่สามารถทำได้ ก็ให้หย่าโดยค้ำประกันถึงประโยชน์สูงสุดแก่บุตร และมีมาตรการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของบุตรและหากสามารถให้สามี-ภรรยา ประองดองกันได้ ก็ให้มีการปรับปรุงความประพฤติเพื่อบุตร” จากประสบการณ์ที่ผ่านมา จึงมักจะไกล่เกลี่ยเพื่อความปรองดองของครอบครัวและประโยชน์ของบุตร ต่อมาภายหลังเกิดคดีที่สามีฆาตกรรมภรรยาภายหลังไกล่เกลี่ย

ชั้นศาลชั้น ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า นับแต่นั้นได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนของศาล ซึ่งมีแนวโน้มที่ศาลจะเปลี่ยนแนวทางจากแนวทางเดิมที่เน้นความปรองดองกันระหว่างสามี-ภรรยา เพื่อรักษาสถานภาพครอบครัว มาเป็นการเน้นที่การซักถามรายละเอียดและให้มีการนำสืบข้อเท็จจริงจนชัดเจน หากไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้ศาลก็จะให้หย่าโดยไม่เหนียวรั้งไว้ แต่จะให้ความสำคัญที่ประโยชน์ของบุตร เช่น ผู้มีอำนาจปกครองบุตร ค่าเลี้ยงดู ค่าใช้จ่ายในการศึกษา เป็นต้น

จากผลการศึกษาข้างต้น สะท้อนให้เห็นความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะที่เป็นการขัดเกลาทางสังคมจนทำให้เกิดความคิดต่อบทบาทหญิงชายในครอบครัว และบทบาทของความสัมพันธ์ในครอบครัวของหญิงและชายตามที่สังคมคาดหวัง ในแบบอุดมการณ์ครอบครัวที่สมบูรณ์ ครอบครัวที่อบอุ่นในแบบพ่อ แม่ ลูก จนกระทั่งได้รับการยอมรับว่าเป็นคุณค่าที่ดีของสังคม ความเป็นครอบครัวในอุดมคติ ได้ถูกขัดเกลามาทั้งในระบบการศึกษา และองค์ความรู้ต่าง ๆ รวมทั้ง มีการยอมรับเป็นความชอบธรรมและเป็นแนวทางปฏิบัติไว้ในข้อกฎหมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อทางเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงโดยอ้อม ที่เป็นตัวกีดกันหรือทำให้ผู้หญิงต้องเผชิญกับความเสี่ยงของการถูกระงับด้วยความรุนแรงต่อไป ดังเช่นที่พบในกฎหมายวิธีพิจารณาความของศาลเยาวชนและครอบครัว ที่ได้วางแนวทางการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ในลักษณะที่ให้มีพิจารณาถึงการสงวนครอบครัว หรือการรักษาสถานภาพสมรส ไม่ว่าจะระบวนพิจารณาคดีจะดำเนินไปเพียงใดก็ตาม ดังนั้น การใกล้เคียงที่ต้องมีความสมัครใจของสามีภรรยาด้วย จึงอาจไม่ได้ตลอดกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งเป็นผลผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพกฎหมายจะต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติของกฎหมาย และระบบการทำงานตามขั้นตอนตามกฎหมายนั้น ประเด็นนี้จึงเห็นได้ว่าผู้หญิงยังคงต้องเผชิญกับความอ่อนด้อยแม้จะสามารถเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมชั้นศาลก็ตาม

จากผลการศึกษา ผู้พิพากษามีความคิดเห็นต่อการเปลี่ยนแนวทางการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลโดยกล่าวว่า “ภายหลังเกิดคดีที่สามีฆาตกรรมภรรยาภายหลังใกล้เคียงชั้นศาลชั้น ดูเหมือนว่านับแต่นั้นได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนของศาล ที่มีแนวโน้มที่ศาลจะเปลี่ยนแนวทางจากแนวทางเดิมที่เน้นความปรองดองกันระหว่างสามี-ภรรยา มาเป็นการเน้นที่การนำสืบข้อเท็จจริงจนชัดเจน หากไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้ศาลก็จะให้หย่าโดยไม่เหนียวรั้งไว้” ความคิดเห็นดังกล่าว แสดงว่าแนวทางในการใกล้เคียงในชั้นศาล ได้มีการปรับเปลี่ยนจากแนวทางเดิมที่เน้นประโยชน์สูงสุดของบุตร และความปรองดองกันระหว่างสามี-ภรรยาเพื่อรักษาสถานภาพสมรสหรือรักษาสถาบันครอบครัว ซึ่งมองบนฐานครอบครัวที่สมบูรณ์แบบพ่อแม่ลูก มาเป็นการพิจารณารายละเอียดและข้อเท็จจริง โดยหากพบว่าสามี-ภรรยาไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้ศาลก็ให้หย่าได้ ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับกฎหมายฉบับนี้ ตาม มาตรา 15 (2) หากกรณีที่ไม่สามารถรักษา

ความสัมพันธ์ในครอบครัวได้ ก็ได้เปิดช่องให้มีการหย่าร้างได้ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า น่าจะเป็นช่องทางหนึ่งที่สนับสนุนการทำงานตามกฎหมายนี้ โดยในขั้นตอนของการดำเนินงานใกล้เคียงไม่ว่าจะเกิดขึ้นในชั้นศาลหรือในชั้นสอบสวนก็ตาม นักสหวิชาชีพควรคำนึงถึงความละเอียดอ่อนเรื่องเพศภาวะในการทำงาน ดังเช่นที่กิติพัฒน์ นนทปัทมะคุณ ได้เสนอว่าควรเป็นการใกล้เคียงเพื่อทำให้ทั้งสองฝ่ายยอมรับและเข้าใจสถานการณ์ โดยทำให้ผู้หญิงรู้สึกมีพลังที่จะใช้ชีวิตอยู่ด้วยตนเอง และต้องไม่ทำให้ผู้ชายรู้สึกด้อย รวมทั้ง ต้องวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย จนมั่นใจได้ว่าหลังการใกล้เคียงจะต้องมั่นใจได้ว่าความรุนแรงในครอบครัวนั้นจะยุติลงได้โดยไม่เกิดการฆาตกรรมกันขึ้นในภายหลัง

อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายฉบับนี้ ตามมาตรา 16 ได้กำหนดให้บุคคลที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลอาจแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ใกล้เคียงคู่ความ ได้แก่ บิดา มารดา ญาติของคู่ความ ผู้ปกครอง นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควร แสดงว่ากฎหมายนี้ได้ให้ความสำคัญกับครอบครัว เครือญาติ หรือผู้อาวุโสในท้องถิ่น ได้เข้ามามีบทบาททำหน้าที่ในการดูแลปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ถือเป็น การอาศัยโครงสร้างทางสังคมที่มีคุณค่ามาแต่โบราณเข้ามาใกล้เคียง ซึ่งมักเป็นผู้ที่รู้ถึงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเดียวกันได้ดี และสามารถการโน้มน้าวให้ปรับปรุงพฤติกรรม แต่ในอีกส่วนหนึ่งอาจมีอคติหรือมีการโน้มน้าวที่ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงและเด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อได้ ถ้าบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าว ใกล้เคียงบนฐานของจารีตประเพณี ก็จะทำให้เป็นการกดทับผู้หญิงให้อยู่ภายใต้ความรุนแรงภายในครอบครัวต่อไป

2.7 อารมณ์ ความรู้สึก และความเจ็บป่วยทางกายภาพของผู้หญิง

ผลการศึกษารับรู้ของนักสหวิชาชีพสาขาการแพทย์ในกรณีคดีการทำร้ายร่างกายผู้หญิงและเด็กหญิงในครอบครัว พบว่า

นักสหวิชาชีพสาขาการแพทย์ ในวิชาชีพพยาบาล ให้ความสำคัญกับการประเมินสภาพผู้ป่วยหญิงที่เข้ารับการรักษา ทั้งกรณีผู้ป่วยทั่วไปและผู้ป่วยในคดีความรุนแรงในครอบครัวที่รับการส่งต่อจากหน่วยงานมูลนิธิผู้หญิง หรือหน่วยงานที่ให้ช่วยเหลืออื่น ๆ โดยจะพิจารณาทั้งสภาพร่างกายและจิตใจควบคู่กัน ทำการสัมภาษณ์เบื้องต้น และภูมิหลังครอบครัว ก่อนส่งปรึกษาในขั้นตอนทางการแพทย์ จากประสบการณ์ในการของพยาบาลท่านหนึ่งพบว่า กรณีที่ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวมักมีความซับซ้อน ส่วนใหญ่เป็นผู้ถูกกระทำที่ ส่งตัวมาจากบ้านพักฉุกเฉินหรือมูลนิธิผู้หญิง และความรุนแรงที่เกิดกับผู้หญิงและเด็กหญิงในครอบครัวมักมีทั้งกรณีการทำร้ายทางร่างกายและทางเพศอยู่ร่วมกัน หญิงและเด็กที่

ตั้งครมรทต้องทำแท้ง พร้อมกับรักษาทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตควบคู่กันไป พยาบาลได้กล่าวว่า “กรณีความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดกับผู้หญิงและเด็กหญิงเป็นงานที่ซับซ้อน และการคุ้มครองผู้หญิงควรมีกฎหมายที่มีบทลงโทษที่รุนแรง และมีการบังคับใช้เป็นการลงโทษที่รุนแรงต่อผู้ที่กระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงทั้งในครอบครัวและสังคมทั่วไป เช่น การข่มขืนผู้หญิง เพื่อที่จะแสดงให้เห็นคนอื่น ๆ รู้สึกกลัว และไม่กล้าทำความผิด” และแสดงความคิดเห็นโดยกล่าวว่า “ความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัวมีมากขึ้น เพราะที่ผ่านมากฎหมายไม่มีสภาพบังคับที่รุนแรง โดยเฉพาะการเจรจาและ ขอลดโทษในคดีที่เป็นกรกระทำในระหว่างสายเลือดหรือคนในครอบครัว” แสดงว่าผู้ปฏิบัติงานมีความตระหนักว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และเห็นว่าส่วนใหญ่ผู้ถูกรกระทำจะเป็นผู้หญิงและเด็กหญิงที่ได้รับผลกระทบรุนแรง ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต จึงให้ความสำคัญและเป็นพิเศษด้วยความละเอียดอ่อน

ส่วนกรณีการทำร้ายร่างกายระหว่างสามี-ภรรยา นั้น พยาบาลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องของการกระทำความรุนแรงต่อกัน แต่คนส่วนใหญ่ในสังคมมักไม่ค่อยสนใจจริงจังกับเรื่องนี้” โดยแสดงความคิดเห็นว่าอาจเป็นเพราะส่วนใหญ่คนทั่วไปมักมองว่าเป็นเรื่องผิวเผินทะเลาะกันและมักคืนดีกัน มักเห็นใจกันเองในครอบครัวและมีการยอมความกันในตอนท้าย ผู้หญิงมักเป็นฝ่ายสงสารผู้ชาย หรือมีความรักและผูกพันต่อสามีและลูก มองว่าสามีมีส่วนดีในด้านอื่น ๆ หรือผู้หญิงบางคนก็อยู่ในภาวะพึ่งพิงผู้ชาย และกล่าวถึงกลุ่มที่มักพบว่ามีกรกระทำรุนแรงในครอบครัวว่า “กลุ่มคนชั้นแรงงาน มีการกระทำรุนแรงต่อกันมากที่สุด เนื่องจากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการถูกรกระทำ มีการเสพสุรา ใช้สารเสพติด มีสภาพที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม และมีสิ่งยั่วยุทางเพศมากมายในปัจจุบัน” สำหรับการทำงานตามกฎหมายฉบับนี้ มีความเห็นว่าพยาบาลควรมีบทบาททั้งในงานด้านการบำบัดฟื้นฟูผู้ถูกรกระทำ และควรมีบทบาทในงานฟื้นฟูผู้ถูกรกระทำผิดด้วย ทั้งในแง่ของการปรับพฤติกรรมและการปรับเปลี่ยนวิถีคิดและการควบคุมอารมณ์ แต่ยังคงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะในการทำงานเฉพาะด้าน และควรจัดการทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพ เพื่อการปรึกษาหารือและรับฟังมุมมองของทุกฝ่ายร่วมกัน

จากผลการศึกษา ทักษะของพยาบาลแสดงว่าให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างหญิงชาย ที่ทำให้หญิงอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าชาย บนการปลูกฝังหรือการสร้างให้มีอุดมการณ์ความเป็นแม่และเมีย อุดมการณ์เรื่องครอบครัว ความรัก ความรู้สึกในทางจิตใจ หรือความรู้สึกถึงความมั่นคงในจิตใจของผู้หญิง ที่เป็นตัวกีดกันทำให้ผู้หญิงไม่สามารถออกจากความรุนแรงในครอบครัวได้ รวมทั้ง ภาวะอ่อนด้อยของผู้หญิงจากการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจ โดยมองถึง

สถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาบนความแตกต่างทางชนชั้นที่มีผลต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้หญิงอย่างแตกต่างกัน เช่น ในกลุ่มผู้หญิงที่เป็นแรงงานจะถูกกระทำความรุนแรงมากที่สุด เพราะตกอยู่ในสภาพความยากจน และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีความรุนแรงในชนชั้นอื่น เพียงแต่พบว่าคนมีรายได้น้อยที่สุดตกอยู่ในสภาวะความเสี่ยงสูงเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีการพิจารณาถึงปัจจัยซ้ำเติมให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของการถูกทำร้ายทางเพศและทางร่างกายในครอบครัว ทั้งในแง่ของการครอบงำความคิดทางลบต่อผู้หญิงในเรื่องการเป็นวัตถุทางเพศ ผ่านสื่อลามกต่าง ๆ ที่มีลักษณะยั่วยวนทางเพศที่สร้างให้ผู้หญิงกลายเป็นเพศที่รองรับอารมณ์ทางเพศของชาย ซึ่งเป็น ตัวกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ ที่นำไปสู่การข่มขืนผู้หญิงและเด็กหญิงในครอบครัว

อย่างไรก็ตาม มายาคติในการมองว่า ผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวมักเป็นกลุ่มคนชั้นแรงงานนั้น เป็นเรื่องที่นักสหวิชาชีพผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายนี้พึงระมัดระวัง เพราะในข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสังคมที่พบว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับคนทุกชนชั้น แต่สังคมทุนนิยมก็ทำให้สามารถเปลี่ยนเหตุร้ายแรงกลายเป็นเหตุเบาลงได้ โดยเฉพาะความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในกลุ่มชนชั้นสูง ที่มักเป็นเรื่องที่ถูกปกปิดอย่างมิดชิด ถ้าผู้กระทำเป็นชนชั้นสูง สาธารณะชนจะไม่มีโอกาสรับรู้ข้อมูลความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้น ทั้ง ๆ ที่ในบางรายเป็นการกระทำที่รุนแรงต่อกันมากกว่าที่เกิดขึ้นในชนชั้นอื่น ๆ เช่น กรณี นายแพทย์ฆาตกรรมภรรยาของตนเอง และกรณีอาจารย์มหาวิทยาลัยชื่อดังทำร้ายร่างกายภรรยาถึงตาย แต่กลับได้รับโทษสถานเบา รวมทั้ง กรณีคดีความรุนแรงในครอบครัวที่ร้ายแรงและเป็นที่สะเทือนขวัญไปทั่วโลก ที่นายโจเซฟพัววัย 73 ปี ข่มขืนเด็กหญิง อลิซาเบธ ลูกสาว วัย 11 ปี หลังจากนั้นได้จองจำลูกสาวไว้ในห้องใต้ดินที่ตนเองซึ่งมีอาชีพเป็นวิศวกรได้เป็นผู้สร้างไว้ในบ้านของตนเอง โดยขังลูกสาวไว้นานถึง 22 ปี และในระหว่างนั้นนายโจเซฟก็ได้บังคับขืนใจลูกสาวจนมีลูกด้วยกันถึง 7 คน ตลอดระยะเวลา 24 ปี นายโจเซฟได้โกหกหลอกลวงภรรยาคือนางโรสแมรี่ซึ่งเป็นแม่ของเด็กหญิงอลิซาเบธ และยังอยู่กินกับนายโจเซฟมาโดยตลอดว่า ลูกสาวถูกกลุ่มลัทธิศาสนา หลอกพาไป รวมทั้ง วางแผนรับลูกคนที่ 3 ที่เกิดจากลูกสาวมาเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม เหตุการณ์จากคดีดังกล่าว ได้ทำให้ผู้คนทั่วโลกตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการทำร้ายทางเพศและทางร่างกายที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงและเด็กหญิงที่เป็นการกระทำของบุคคลในครอบครัวเดียวกัน

ในส่วนการรับรู้ของแพทย์นั้น พบว่า แพทย์ให้ความสำคัญกับความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะในการดูแลผู้ป่วยหญิงเป็นพิเศษ โดยแพทย์กล่าวว่า “ผู้ป่วย

หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจะต้องดูแลเป็นพิเศษ โดยจะประเมินสภาพผู้ป่วย ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต พัฒนาการทางอารมณ์และสติปัญญา และประเมินครอบครัว และในการประเมินพัฒนาการทางสติปัญญา ถ้ามีข้อบกพร่องก็จะหารือกับครอบครัวเรื่องทำหมันและป้องกันโรคที่เป็นความเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์” ทักษะดังกล่าว ส่วนหนึ่งเป็นเพราะองค์ความรู้สาขาวิชาแพทยศาสตร์ที่เน้นการดูแลรักษาผู้ป่วย ดังนั้นแพทย์จึงให้ความสนใจต่อความละเอียดอ่อนทางเพศและเพศภาวะ ที่เป็นข้ออ่อนด้อยของผู้หญิงในทางด้านสรีระร่างกาย โดยคำนึงถึงว่ากรณีผู้ป่วยหญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจะต้องดูแลความเสี่ยงในเรื่องการตั้งครรภ์ และการป้องกันโรคที่เป็นความเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ด้วย รวมทั้ง คำนึงถึงความป่วยทางด้านสุขภาพจิตอันเป็นผลเนื่องมาจากภาวะที่ถูกกระทำซ้ำซ้อน โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นการกระทำจากคนที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวซึ่งผู้ถูกกระทำจะได้รับความเจ็บปวด และได้รับผลกระทบมากกว่า จึงต้องให้ทั้งการดูแลรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิต และในการบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยหญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว แพทย์ก็จะให้ความสำคัญกับการประเมินพัฒนาการทางสติปัญญาที่ผู้ป่วยได้รับผลกระทบจากการกระทำ หรือเป็นข้ออ่อนด้อยที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อ เพื่อบำบัดรักษาและฟื้นฟู และค้นหามาตรการป้องกันอย่างเหมาะสมด้วย ดังเช่นที่แพทย์กล่าวถึงว่า “การทำงานตามกฎหมายฉบับนี้ ควรมีการพัฒนาแนวทางในการฟื้นฟูพฤติกรรมที่ใช้การบำบัดฟื้นฟูทั้งผู้ถูกกระทำและผู้กระทำ ความรุนแรงในครอบครัวขึ้นเป็นรูปแบบพิเศษ เนื่องจากการฟื้นฟูกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีความแตกต่างจากการฟื้นฟูผู้ป่วยทางกายหรือทางจิตโดยทั่ว ๆ ไป” และได้แสดงความคิดเห็นว่าบทบาทของทิมสหวิชาชีพในสาขาการแพทย์ น่าจะมีความพร้อมหากได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการทำงานเฉพาะด้าน และมีการทำงานร่วมกันเป็นทิมสหวิชาชีพ โดยเฉพาะนักวิชาชีพสาขาพยาบาล นักจิตวิทยาคลินิก และนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ จะมีบทบาทสำคัญในงานบำบัดฟื้นฟูตามกฎหมายนี้ได้

นักจิตวิทยา ได้ให้ความเห็นต่อกรณีการทำร้ายร่างกายและการทำร้ายทางเพศต่อผู้หญิงในครอบครัวครัวในแง่มุมมองที่แตกต่าง โดยเห็นว่าทั้งสองกรณีมีพื้นฐานอยู่ที่เรื่องการควบคุมอารมณ์หรือ สัญชาตญาณของตนเองให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมจรรยาไม่ได้ ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้ส่วนหนึ่งอาจมีปัญหาทางด้านโรคจิตอยู่ แต่เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ส่วนหนึ่งทำให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ และบางครั้งการที่ต้องควบคุมอารมณ์อยู่ในสังคมภายนอกนาน ๆ ทำให้ได้รับแรงกดดันและนำมาแสดงออกเป็นความรุนแรงในครอบครัวแทน และยังมีบริบทแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเอื้อจากความแตกต่างทางความคิดของหญิงและชาย เช่น การที่ผู้หญิงแต่งกายตามแฟชั่นแต่ชายกลับคิดว่าเป็นการยั่วยวน หรือแสดง

การยินยอม ซึ่งเป็นความคิดและการรับรู้ของหญิงและชายที่มองคนละแง่มุม ความคิดของผู้หญิงที่ถูกรวมสั่งสอนในเป็นเพศที่เชื่อฟัง อดทนเพื่อครอบครัว เงื่อนไขความรักเดียวใจเดียว จึงทำให้ตกอยู่ภายใต้การกระทำความรุนแรงของผู้ชาย

จากทัศนะของนักจิตวิทยาข้างต้น แสดงว่ามีมุมมองต่อความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะที่สังคมสร้างให้ผู้หญิงตกอยู่ในสภาพเป็นรองชายในครอบครัว ผ่านการขัดเกลาทางสังคมในระดับลึกไปถึงอุดมการณ์ ความคิด ที่เป็นความแตกต่างของลักษณะความเป็นหญิงและชายที่เกิดจากกระบวนการทางวัฒนธรรม ที่ผู้หญิงถูกขัดเกลา อบรมสั่งสอนให้รู้จักบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ตามลักษณะความเป็นหญิงชายที่สังคมสร้างไว้ เช่นที่ผู้ปฏิบัติงานกล่าวว่า “ผู้หญิงมักถูกสอนให้เคารพเชื่อฟังสามี อดทนเพื่อครอบครัว” และพิจารณาถึงข้ออ่อนด้อยของผู้หญิงในความสัมพันธ์ครอบครัวที่เป็นผลมาจากบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในแง่มุมของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในเรื่องเพศวิถี เช่น อุดมการณ์ความรัก ความจงรักภักดี และความรักเดียวใจเดียว ศีลธรรม จรรยา ซึ่งทำให้หญิงต้องอยู่กับความรู้สึกที่เป็นความเจ็บปวดในความทุกข์หรือต้องยอมรับและอดทนกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เผชิญ และความรุนแรงที่เป็นผลของการสร้างและผลิตซ้ำความคิดในทางลบที่มีต่อผู้หญิง เช่น การที่ผู้หญิงแต่งกายตามแฟชั่นมักถูกผู้ชายมองว่าเป็นการยั่วยวน หรือแสดงการยินยอม และกลายเป็นตัวกระตุ้นให้ก่อความรุนแรงทางเพศ

จากผลการศึกษาทัศนะของนักจิตวิทยา ได้แสดงให้เห็นว่ามีการนำเรื่องความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะ ที่ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายนี้ต้องพิจารณา คือ เรื่อง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้หญิงที่มีความแตกต่างจากผู้ชาย ซึ่งเป็นผลมาจากความแตกต่างทางเพศ/เพศภาวะ รวมทั้ง ความแตกต่างของผู้หญิง ทั้งในแง่อายุ ชนชั้น/ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมและจารีตที่ทำให้แง่มุมของความรู้สึกในทางจิตใจ หรือความรู้สึกถึงความมั่นคงในจิตใจของผู้หญิงที่มีความแตกต่างหลากหลาย และในการศึกษานี้พบว่านักจิตวิทยาได้นำมาประกอบในการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งในการบำบัดฟื้นฟูผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อ ดังนั้น นักสหวิชาชีพทุก ๆ วิชาชีพ จะต้องคำนึงถึงการรับฟังประสบการณ์ในความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายของผู้หญิงที่แตกต่างจากผู้ชาย ในประสบการณ์เดียวกัน และการให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงอารมณ์ ความรู้สึกของผู้หญิง จะเป็นการให้พลังอำนาจกับเสียงของผู้หญิง เพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นธรรม และก่อประโยชน์อย่างสูงสุดต่อผู้หญิงและเด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อ

นอกเหนือจากการพิจารณาในมิติของความแตกต่างทางเพศภาวะที่เป็นผลจากการประกอบสร้างทางสังคมแล้ว นักจิตวิทยายังได้ให้ความสำคัญต่อการมองถึงแง่มุมของ

ปัญหาที่เกิดจากพื้นฐานอยู่ที่เรื่องการควบคุมอารมณ์หรือสัญชาตญาณของตนเอง ให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมจรรยาไม่ได้ ซึ่งประเด็นนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากองค์ความรู้ในด้านจิตวิทยา ที่ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สภาพจิตใจ และอารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์ และอีกส่วนหนึ่ง นักจิตวิทยาก็ได้มองถึงอารมณ์ ความรู้สึก ที่เป็นความทุกข์ของผู้หญิงที่มีลักษณะสะสมมานาน โดยนักจิตวิทยากล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “ผู้หญิงไทยมักถูกอบรมสั่งสอนให้ต้องทำตัวให้ดีในกรอบของจารีตประเพณี” “ผู้หญิงมักถูกสอนให้เคารพเชื่อฟังสามี อดทนเพื่อครอบครัว” “ผู้หญิงต้องจงรักภักดี และรักเดียวใจเดียว” “ผู้หญิงต้องยอมอดทนต่อความเจ็บปวดและสะสมมานานจนมีสภาวะทางจิต” แสดงว่า นักจิตวิทยามองเห็นว่ากรณีนี้ที่ผู้หญิงถูกกระทำนอกจากจะเป็นอันตรายต่อร่างกายและชีวิตแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อจิตใจและอารมณ์ มีเรื่องของอารมณ์จิตใจเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีหญิงที่ถูกสามีทำร้าย ที่ผู้หญิงจะตกอยู่ในสภาวะที่อ่อนแอทางจิตใจ และมีปัญหาสภาวะทางจิต ที่อาจส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในอนาคต รวมทั้งความสามารถในการดูแลบุตร ด้วยเหตุนี้ นักจิตวิทยาจึงมีความคิดเห็นว่าการทำงานตามกฎหมายฉบับนี้ จะต้องดูแลทั้งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อและการฟื้นฟูผู้กระทำ โดยกล่าวว่า “งานด้านการบำบัดฟื้นฟูควรเป็นงานเชิงลึกในแนวทางจิตวิทยาคลินิก เพราะต้องให้ความสำคัญกับการดูแลเรื่องความมั่นคงทางจิตใจของผู้ถูกกระทำด้วย” และนักจิตวิทยาได้แสดงความเห็นว่า การดูแลผู้ถูกกระทำควรใช้วิธีการบำบัดฟื้นฟูสุขภาพจิตเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้หญิงและเด็กหญิงที่ถูกตกเป็นเหยื่อ ส่วนผู้กระทำผิดเห็นว่าจำเป็นต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟูเรื่องการควบคุมอารมณ์ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับที่วันทนีย์ วาสิกะสินได้เสนอว่า การทำงานของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ตามกฎหมายฉบับควรเป็นแบบจิตวิทยาคลินิก หรือสังคมสงเคราะห์คลินิกที่เน้นการทำงาน 2 ด้าน คือการทำงานกับผู้กระทำ ความรุนแรง โดยเปลี่ยนแนวความคิดหรือความนึกคิดของบุคคลเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยใช้แนวคิดจิตวิทยาและแนวคิดพฤติกรรมนิยม ร่วมกันในการทำพฤติกรรมบำบัด ส่วนกลุ่มผู้ถูกกระทำ ความรุนแรง จะต้องใช้แนวคิด Empowerment เป็นการให้กำลังใจและการเสริมพลังอำนาจให้กับผู้ถูกกระทำ และใช้แนวคิดการพิทักษ์สิทธิ เพื่อเป็นการพิจารณาว่าผู้ถูกกระทำมีสิทธิอย่างไร และจะดูแลได้อย่างไรบ้างตามกฎหมายฉบับนี้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจะมีความแตกต่างในแง่ของปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัญหาความบกพร่องทางสุขภาพกาย หรือสุขภาพจิต ความไม่เท่าเทียมกันทางโครงสร้าง หรือ สภาพความบกพร่องทางบุคลิกภาพ แต่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องระมัดระวังในการมองปัญหาความรุนแรงในครอบครัวว่าอาจไม่ใช่เรื่องที่มีเหตุ

จากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเท่านั้น ซึ่งรวมทั้งมายาคติที่ผู้ปฏิบัติงานมีความเชื่อว่าเป็นเรื่องของ การควบคุมอารมณ์หรือสัญชาตญาณในทางเพศ หากมองเพียงด้านเดียวอาจทำให้ไม่สามารถ มองเห็นรากเหง้าของปัญหาในมิติของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชาย ก็อาจจะผลต่อ การแก้ไขปัญหาหรือการบำบัดฟื้นฟูทำไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง ดังนั้นนักสหวิชาชีพใน ทุก ๆ วิชาชีพ จะต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัวในแต่กรณี/คดี อย่างรอบด้านดังเช่นที่ กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุสย์ ได้เสนอว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอาจ มีปัจจัยหลายประเด็นอยู่ร่วมกัน และควรพิจารณาถึงข้อเท็จจริงว่าผู้หญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรง ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของคนปกติที่ไม่ได้ป่วยทางจิต การดื่มสุราและการใช้ยาเสพติด ก็อาจ ไม่ได้เป็นสาเหตุหลักเสมอไป เพราะวัฒนธรรมไทยผู้ชายมีความเชื่อว่าจะมีความกล้ามากขึ้นเมื่อ ดื่มสุรา เมื่อสามีทำร้ายภรรยา จะนำมาเป็นข้ออ้างถึงเหตุมีนเมาทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ และ นักวิชาชีพต้องระมัดระวังต่อการมองแบบเหมารวมต่อผู้ที่เคยถูกกระทำ ความรุนแรงในด้านลบว่า มีโอกาสทำร้ายผู้อื่น เพราะมีลักษณะความน่าจะเป็นมากกว่าเป็นความจริงทั้งหมด ซึ่งจะทำให้ ขาดการมองถึงประเด็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศในครอบครัว ทำให้วางมาตรการใน การป้องกันและแก้ไขอย่างไม่ตรงจุด และไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น นักวิชาชีพจำเป็นต้องพิจารณา ประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างมีพลวัตรและแยกแยะ รวมทั้ง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิส่วนบุคคลของทั้งผู้หญิงและผู้ชายที่เกี่ยวข้อง และบุคลากร ในสหวิชาชีพจะต้องเข้าใจเรื่องความละเอียดทางเพศภาวะเพื่อความละเอียดอ่อนในการทำงาน ที่สหวิชาชีพต้องเข้าไปให้ความช่วยเหลือตามกฎหมายฉบับนี้

ในภาพรวมของผลการศึกษา พบว่า นักสหวิชาชีพในกลุ่มนักการแพทย์มี ความละเอียดอ่อนในการมองปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงและเด็กหญิง ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะผลจากองค์ความรู้ที่ได้รับการขัดเกลาจากการศึกษาในแต่ละสาขา วิชาชีพทั้งแพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ที่เน้นการให้ความสำคัญกับการรับ ฟังปัญหาอย่างยอมรับ การให้ความช่วยเหลือ และการบำบัดรักษา ประกอบกับบทบาทหน้าที่ใน งานซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่ใส่ใจดูแลผู้ป่วย และเห็นว่าครอบครัวเป็นหน่วยเล็ก ๆ ที่มีความสำคัญมาก ที่สุด และปัญหาสังคมมากมายก็มีจุดเริ่มต้นจากปัญหาครอบครัว สิ่งเหล่านี้เป็นประเด็นที่ นักสหวิชาชีพสาขาการแพทย์ เห็นร่วมกันว่าทำให้ตนเองมีความละเอียดอ่อนในการดูแลทั้งผู้ป่วย และครอบครัว ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์มีทัศนะในทางที่ยอมรับการทำงานตามกฎหมายนี้ว่าเป็นเรื่อง สำคัญและเป็นงานที่จะเกิดประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม

3. การล่งละเมิดทางเพศ ได้แก่ การล่งละเมิดทางเพศที่เป็นการกระทำต่อคนรับใช้ หรือผู้มาอาศัยในบ้านโดยบุคคลในครอบครัว พบว่า มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างสหวิชาชีพสาขานักกฎหมาย นักการแพทย์ และนักสวัสดิการสังคม ดังนี้

นักสหวิชาชีพในสาขานักกฎหมาย ส่วนหนึ่งเห็นว่ากฎหมายฉบับนี้ ควรพิจารณาถึงการคุ้มครองการล่งละเมิดทางเพศที่เป็นการกระทำต่อคนรับใช้ หรือผู้มาอาศัยในบ้าน ที่เป็นการกระทำกับบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะกรณีผู้หญิงและเด็กหญิงที่เข้ามาพึ่งพิงในครอบครัวในเชิงของวัฒนธรรมไทย เช่น คนบ้านใกล้เรือนเคียงมาขออาศัยอยู่ด้วย เป็นต้น แต่ก็เห็นว่าควรมีข้อกำหนดในการพิจารณาความสัมพันธ์และระยะเวลาในการอยู่ร่วมกัน รวมทั้งพิจารณาพฤติการณ์เป็นรายละเอียดเฉพาะกรณีไป ซึ่งสอดคล้องกับนักกฎหมายอีกสองท่าน ที่ก็เห็นว่านิยามของกฎหมายฉบับนี้ให้ความคุ้มครองบุคคลในครอบครัวค่อนข้างกว้าง ดังนั้น ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณา เช่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความสัมพันธ์หรือความผูกพันในครอบครัว ซึ่งหากมีความสัมพันธ์ถึงขั้นที่จะต้องให้ผู้ถูกกระทำกลับไปอยู่ในครอบครัวเดียวกันอย่างมีความสุข จึงเห็นควรใช้กฎหมายนี้ แต่หากเป็นกรณีอื่น เช่น เป็นคนรับใช้ที่เข้ามาทำงานในบ้านที่เข้ามาทำงานไม่นานไม่มีความผูกพันในครอบครัว ก็สามารถใช้กฎหมายอาญา ในการคุ้มครองได้ และคนทำงานบ้านอาจมีกฎหมายอื่น ๆ ให้ความคุ้มครองไว้แล้ว เช่น กฎหมายแรงงาน หรือกฎหมายเรื่องละเมิดในทางแพ่ง ยกเว้นในกรณีที่บุคคลที่มีความผูกพันใกล้ชิดจนถึงกับอยู่ในลักษณะที่ขาดการพึ่งพิงจากกันไม่ได้ เช่น แม่คนที่เป็นคนดูแลใกล้ชิดในบ้านมานานจนเสมือนเป็นเครือญาติกัน เป็นต้น ก็อาจจะใช้การคุ้มครองตามกฎหมายนี้ได้ จึงควรพิจารณาถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นรายละเอียดไป อย่างไรก็ตาม มีนักกฎหมายท่านหนึ่ง มีความเห็นว่ากฎหมายฉบับนี้ เป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนจึงควรคุ้มครองให้ครอบคลุมถึงทุก ๆ คนที่มาอาศัยอยู่ในบ้าน รวมทั้ง คนรับใช้ในบ้าน ทั้งคนไทยและแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายด้วย เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นเกรงกลัวต่อการถูกจับและส่งกลับประเทศ จึงตกอยู่ในสภาวะที่ต้องอดทนจ่ายอภายใต้ความรุนแรงในครอบครัวนั้น

นักสหวิชาชีพในสาขานักการแพทย์และนักสวัสดิการสังคม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ากฎหมายฉบับนี้ ควรครอบคลุมทุก ๆ คน ที่อยู่ในบ้านเดียวกัน การล่งละเมิดทางเพศ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับคนรับใช้หรือผู้มาอาศัยในบ้าน ก็ควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายนี้ เพราะในแง่ของอำนาจในสังคมไทยจะถือเรื่องบุญคุณเป็นสำคัญ จึงอาจเป็นเรื่องยากที่จะทำให้ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อกล่าวพูด หรือ มีความกล้าที่จะก้าวออกมาจากความรุนแรงในครอบครัว และผู้ที่มาอาศัยอยู่หรือมาทำงานรับใช้ในบ้านมักอยู่ในสภาวะพึ่งพิง จึงยากที่จะให้ความช่วยเหลือ

หากไม่สามารถทำให้ผู้ตกเป็นเหยื่อออกจากความคิดเรื่องบุญคุณได้ ดังนั้น หากในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังกล่าว มีลักษณะของการพึ่งพิงและมีอิทธิพลต่อกันในแง่ของความสัมพันธ์ในครอบครัวที่มีเรื่องของอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องแล้ว ก็จะทำให้ผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งที่เป็นคนรับใช้หรือผู้มาอาศัยในบ้านที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ และผู้ถูกระงับต้องตกอยู่ในสภาวะการฉ้อโกงบนความยากลำบากของผู้หญิงมากมาย

จะเห็นได้ว่าทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพนักกฎหมายส่วนหนึ่งจะให้ความสนใจมองประเด็นแนวคิดและกระบวนการในการทำงานของกฎหมายที่มุ่งฟื้นฟูเพื่อให้กลับคืนสู่ความสัมพันธ์ในครอบครัว จึงเน้นการมองที่เงื่อนไขของความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งเป็นลักษณะการมองที่ใช้กฎหมายเป็นตัวหลักและพิจารณาข้อเท็จจริงให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์กฎหมาย ในขณะที่ผู้ปฏิบัติงานในวิชาชีพการแพทย์และนักสวัสดิการสังคม เป็นวิชาชีพที่เป็นผู้ใช้กฎหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือเหยื่อ จะมองประเด็นสำคัญที่การให้ความช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อ ซึ่งเป็นผู้หญิงและเด็กหญิงที่อยู่ในสภาวะยากลำบากพื้นที่ที่ยากจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะหากมีความสัมพันธ์ในเรื่องของอำนาจ เข้ามาเกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นแล้ว ก็จะทำให้ผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งที่เป็นคนรับใช้ หรือผู้มาอาศัยในบ้านที่ถูกกระทำความรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัวนั้น จึงเห็นว่ากฎหมายนี้ควรครอบคลุมทุก ๆ คน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับคนรับใช้หรือผู้มาอาศัยในบ้าน เช่นเดียวกับที่วิชาชีพนักกฎหมายส่วนหนึ่งเห็นว่าผู้หญิงกลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ด้อยโอกาสกว่า ก็ควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายนี้

4. การบังคับค่าประเวณี และการคุ้มครอง ได้แก่ การนำผู้หญิงและเด็กหญิงในครอบครัว ไปบังคับค่าประเวณีหรือนำเข้าเป็นเหยื่อของกระบวนการคุ้มครองในรูปแบบต่าง ๆ โดยการกระทำของบุคคลในครอบครัว พบว่า ทั้งนักสหวิชาชีพสาขานักกฎหมาย นักการแพทย์ และนักสวัสดิการสังคมมีความเห็นสอดคล้องกันว่า กฎหมายฉบับนี้ หากคุ้มครองไปถึงกรณีที่เป็นความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นเรื่องซ่อนเร้น เช่น กรณีที่พ่อแม่นำลูกไปค้าประเวณี ขอราน หรือนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำใด ๆ ที่มีชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันรูปแบบการใช้อำนาจบังคับเปลี่ยนแปลงไป มิได้มีลักษณะการบังคับอย่างทารุณกรรมหรือใช้การทำร้ายทุบตีเช่นในอดีต ก็ถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายและอยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายฉบับนี้ได้

นักกฎหมายท่านหนึ่ง เห็นว่ากฎหมายฉบับนี้ จะเป็นเครื่องมือในการเชื่อมต่อที่ดีในการคุ้มครองเหยื่อและส่งต่อไปเข้ารับการคุ้มครองตามกฎหมายเฉพาะเรื่องได้ต่อไป ซึ่งจะช่วยเหลือช่องโหว่ที่กฎหมายอื่น ๆ ไม่สามารถใช้บังคับหากไม่สามารถเข้าถึงผู้ตกเป็นเหยื่อได้

ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับนักสวัสดิการสังคม ที่เห็นว่ากฎหมายที่ดีควรสามารถคุ้มครองหรือให้ประโยชน์สูงสุดกับผู้หญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อได้ในทุกกรณี และจากประสบการณ์ในการทำงานพบว่า เป็นเรื่องยากที่จะเข้าช่วยเหลือเหยื่อ และกฎหมายฉบับอื่น ๆ มีข้อกำหนดมากมายที่ทำให้ไม่สามารถนำมาใช้ในทุกกรณีได้ กฎหมายฉบับนี้ จะช่วยเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถรับแจ้งทั้งจากตัวเหยื่อเองและจากผู้พบเห็น และสามารถแยกเด็กออกจากครอบครัว ทำให้ผู้กระทำที่เป็นบุคคลในครอบครัวอยู่ห่างจากเหยื่อได้ และผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าไปดูแลทั้งผู้หญิงและเด็กได้อย่างรวดเร็ว

สำหรับนักการแพทย์ เห็นว่าในแง่ของจิตใจแล้วความรุนแรงในรูปแบบที่อ่อนโยน อาจส่งผลกระทบเป็นการทำร้ายจิตใจในเชิงลึกต่อผู้ถูกกระทำมากกว่า เช่น การจู่โจมหรือการครอบงำด้วยความคิดเรื่องความกตัญญูต่อพ่อแม่ให้คำประเวณี ความเสี่ยงเกิดขึ้นกับเด็กทั้งในแง่ติดเชื้อโรค เสียใจ และเสียศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ กฎหมายนี้จะเข้ามาเป็นทางเลือกให้กับเด็กหญิงและผู้หญิง ที่อาจต้องการก้าวออกจากความรุนแรงด้วยตนเองหรืออาจมีผู้พบและแจ้งเหตุให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนี้ ก็จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเข้าไปให้ความช่วยเหลือเหยื่อได้

ความคิดเห็นของนักสหวิชาชีพต่าง ๆ ข้างต้น ให้ความสำคัญต่อความละเอียดอ่อนในเรื่องเพศภาวะ ที่ช่วยให้เห็นถึงความยากลำบากของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อ ทั้งความยากลำบากบนความเป็นหญิง บทบาททางสังคมวัฒนธรรม ความคาดหวังและข้อจำกัดที่สังคมและวัฒนธรรมกำหนดต่อผู้หญิง และทำให้ผู้หญิงมีความอ่อนด้อยกว่า ซึ่งมีทั้งมิติความอ่อนด้อยอันเนื่องมาจากการขาดการเข้าถึงสิทธิและโอกาสต่าง ๆ เช่น การศึกษา อาชีพ รายได้ ฯลฯ ความอ่อนด้อยจากสภาพทางสรีระร่างกายและบทบาทตามที่สังคมกำหนดเนื่องจากความแตกต่างทางเพศ เช่น การคลอดบุตรและการเลี้ยงดูลูก รวมทั้ง การถูกครอบงำด้วยอุดมการณ์ความเป็นแม่ ความเป็นเมีย ความรัก ความกตัญญู ผู้หญิงอ่อนด้อยและตกอยู่ในสภาวะพึ่งพิงทางเศรษฐกิจ และความอ่อนด้อยของผู้หญิง ยังพบในเรื่องของข้อจำกัดในการใช้ภาษา การสื่อความหมาย ประสบการณ์ อารมณ์และความรู้สึกในความทุกข์-สุขที่แตกต่างจากชาย ทำให้มองว่าปรากฏการณ์ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน มีการพิจารณาเรื่องภาวะการณความยากลำบากของผู้หญิงชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น การนำผู้หญิงและเด็กหญิงในครอบครัว ไปบังคับค้าประเวณีหรือนำเข้าเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยการกระทำของบุคคลในครอบครัว ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นเรื่องแบบซ่อนเร้น มิได้ใช้กำลังบังคับคุกคาม ชูเชื้อและทำลายแบบเห็นได้ชัด แต่เป็นอำนาจที่ละมุนละม่อม อ่อนโยน/อ่อนหวาน ไม่มี

ลักษณะการใช้ความรุนแรงแบบเปิดเผย เช่น กรณีที่พ่อแม่ชักจูงนำลูกไปค้าประเวณี ขอทาน หรือนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำใด ๆ ที่มีขอบด้วยกฎหมาย เป็นเรื่องที่ถูกทำร้ายและเผชิญความทุกข์ยากลำบากกว่าผู้ชายหลายเท่า จึงควรถือว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายและอยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายฉบับนี้ได้

นอกจากนี้ ผลการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการมีมุมมองมิติหญิงชาย (gender sensitivity) ต่อการปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรง พ.ศ. 2550 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นนักสหวิชาชีพชายเห็นว่าความเป็นเพศชายไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ซึ่งอาจเป็นเพราะวิชาชีพและลักษณะงานเป็นการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยากลำบาก และการขัดเกลาในวิชาชีพได้สร้างให้มีความรู้สึกรู้ว่าต้องมีหน้าที่ดูแลผู้อื่นที่ด้อยกว่า และต้องใช้วิธีพูดคุยและทำให้ผู้ที่เราจะช่วยเหลือเปิดใจและเชื่อใจ ก็จะทำให้การทำงานเป็นไปได้ง่าย ในขณะที่นักสหวิชาชีพผู้ให้สัมภาษณ์หญิงเห็นว่าความเป็นผู้หญิงมีส่วนช่วยในการทำงาน เพราะผู้ตกเป็นเหยื่อส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง และประสบการณ์ชีวิตที่ต่างถูกขัดเกลาทางสังคมมาในบทบาทและความคาดหวังทางสังคม และกรอบคิดที่เป็นอุดมการณ์ต่าง ๆ ในแบบเดียวกัน ทำให้ผู้หญิงกล้าเปิดเผยเรื่องราวและเปิดใจรับฟังด้วยเข้าใจ และมีความรู้สึกที่ต้องช่วยเหลือผู้หญิงที่เผชิญปัญหาเหล่านั้น ทั้งในแง่การสนับสนุนด้วยกำลังใจ การสร้างพลังให้ผู้หญิง และให้ทักษะชีวิตที่จะช่วยลดความรุนแรง

อย่างไรก็ตามผู้ปฏิบัติงานหญิงอีกส่วนหนึ่งก็เห็นว่า บางครั้งความเป็นหญิงที่ตนเองถูกขัดเกลามานาน จนแสดงออกเป็นบุคลิกภาพในการทำงาน และเมื่อเผชิญกับการทำงานในกลุ่มผู้ชายที่มีอำนาจมากกว่า โดยเฉพาะในทีมสหวิชาชีพก็ทำให้ตนรู้สึกคล้อยตามหรือยอมตามในบางกรณีที่มีความน่าเชื่อถือในการอธิบายตามแบบวิธีคิดของผู้ชาย และนักสหวิชาชีพทั้งหญิงและชายค่านึงถึงว่า การขัดเกลาทางสังคมที่ตนได้เรียนรู้มายาวนาน ตลอดจน การผลิตซ้ำผ่านสื่อต่าง ๆ อาจมีผลต่อวิธีคิดของตนเองในการทำงาน และเป็นข้อที่พึงระมัดระวังด้วย รวมทั้งเห็นความสำคัญของความเข้าใจเรื่องความละเอียดอ่อนในเรื่องเพศภาวะเพื่อการทำงานคุ้มครองผู้หญิงและเด็กหญิงที่ตกเป็นเหยื่อตามกฎหมายฉบับนี้

**ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของนักวิชาชีพต่อการดำเนินงานตามกฎหมาย
และข้อเสนอแนะ อื่น ๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา
ความรุนแรงในครอบครัว**

1. ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามกฎหมายของนักวิชาชีพ

ผลการศึกษา พบว่า นักวิชาชีพสาขานักกฎหมาย นักสวัสดิการสังคมและนักการแพทย์ พบปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัว ดังนี้

ปัญหาอุปสรรคของวิชาชีพสาขานักกฎหมาย พบว่า พนักงานสอบสวน ประสบปัญหาอุปสรรคจากการปฏิบัติตามข้อกำหนดการรับเรื่องทุกข์ตาม มาตรา 6 เนื่องจากยังไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และการใกล้เคียงตาม มาตรา 15 ว่าหากเป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนใกล้เคียงในชั้นสอบสวน อาจกลายเป็นว่าไม่รับเรื่องร้องทุกข์ตาม มาตรา 6 ในการปฏิบัติงาน ยังพบว่าคดีความรุนแรงในครอบครัว ถูกมองว่ายุ่งยากซับซ้อนและเป็นปัญหาที่แก้ไขยากจึงไม่ค่อยได้รับความใส่ใจ ผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อยังต้องให้ถ้อยคำตามที่ข้อกำหนดกำหนดโดยเฉพาะในคดีข่มขืนจึงเหมือนถูกระงับทำซ้ำ โดยเฉพาะการพิสูจน์ในเรื่องความไม่สมัครใจหรือความยินยอมของผู้หญิง และมีความล่าช้าในการมาแจ้งความเพราะความอายและความเจ็บปวดของผู้หญิง ทำให้ยากต่อการค้นหาพยานหลักฐาน โดยเฉพาะคดีที่เป็นการกระทำโดยคนในครอบครัว เด็กมักไม่กล้าพูด และคนในครอบครัวไม่ค่อยให้ความร่วมมือ จึงต้องใช้การรวบรวมหลักฐานทางการแพทย์ หรือค้นหาพยานแวดล้อมอื่น ๆ เข้าช่วย ซึ่งการเข้าไปช่วยเหลือจำเป็นต้องมีหลักฐานและข้อเท็จจริงที่ชัดเจนจึงจะดำเนินการได้ กระบวนการเหล่านี้ต้องใช้เวลายาวนานในการดำเนินการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อกำหนดที่ให้ดำเนินการโดยเร็วภายใน 48 ชั่วโมง ตามกฎหมายฉบับนี้

ปัญหาอุปสรรคของวิชาชีพสาขานักสวัสดิการสังคม พบว่า นักสังคมสงเคราะห์ผู้ปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือเหยื่อที่เป็นผู้หญิงและเด็กหญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ในการเข้าร่วมคุ้มครองตามกฎหมายนี้ขณะนี้มีบทบาทเฉพาะในชั้นสอบสวนเท่านั้น อุปสรรคที่พบคือในเรื่องความคิดในการมองเหยื่อของผู้ร่วมปฏิบัติงาน เช่น การตั้งคำถามที่เสมือนเป็นการคิดไว้ล่วงหน้าว่าผู้หญิงเป็นสาเหตุของการกระทำความรุนแรง หรือเป็นผู้มีเหตุที่ชักจูงให้ถูกระทำ และมักมองว่าเรื่องผัว ๆ เมีย ๆ หรือมองว่าเรื่องผู้ชายเจ้าชู้เป็นเรื่องธรรมดา ทำให้ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงที่เป็นเหยื่อ และนักวิชาชีพสวัสดิการสังคมได้เสนอว่าควรให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนเจตคติของผู้ปฏิบัติงานทำงานซึ่งทำงานในชั้นสอบสวนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

พนักงานสอบสวน เพราะเป็นด่านแรกในการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชน ส่วนการดำเนินงานตามกฎหมายนี้ในกรณีอื่น ๆ ยังขาดองค์ความรู้ และความเข้าใจที่ชัดเจนในบทบาทตามกฎหมาย โดยเฉพาะบางเรื่องที่มีความยากและเห็นว่าจำเป็นต้องมีองค์ความรู้เฉพาะทาง เช่น การฟื้นฟูผู้หญิงที่ถูกกระทำและการฟื้นฟูผู้กระทำผิด การไกล่เกลี่ย บทบาทในการดูแลและดำเนินการในระหว่างการคุ้มครองชั่วคราว ฯลฯ ซึ่งยังไม่ทราบว่าผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีบทบาทหน้าที่ในส่วนอื่น ๆ อย่างไรบ้าง

ปัญหาอุปสรรคของวิชาชีพสาขานักการแพทย์ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานเห็นว่าการทำงานตามกฎหมายนี้ในด้านการปรับพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว เป็นเรื่องค่อนข้างยาก ซึ่งจะต้องมีการใช้ทั้งวิธีปรับความคิด โลกทัศน์ในการมองโลก ปรับปรุงการควบคุมอารมณ์ และควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้ได้ และยังเป็นเรื่องใหม่ของประเทศไทยที่ต้องเรียนรู้ และพัฒนาต่อไป

ปัญหาที่ประสบได้แก่ การขาดองค์ความรู้เฉพาะทางในเชิงลึกสำหรับการทำงานตามกฎหมายนี้ และยังไม่มีการบูรณาการทำงานที่เป็นทีมมืออาชีพตามกฎหมายนี้ เพราะอัตรากำลังในสาขานักการแพทย์ยังมีน้อย และต้องรองรับการรักษาผู้ป่วยในกรณีอื่น ๆ และพบอุปสรรคในเรื่องความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานด้านการบำบัดฟื้นฟูตามกฎหมายนี้ในรายละเอียดของแนวทางในการปฏิบัติ เช่น ผู้เข้ารับการฟื้นฟูจะต้องเข้ารับการดูแลในหน่วยงานใด ต้องรับเข้ารับรักษาในโรงพยาบาลหรือไม่ หากกรณีโรงพยาบาลไม่มีความพร้อมจะมีหน่วยงานใดรองรับได้บ้าง ฯลฯ เป็นต้น

นอกจากนี้ ในทุก ๆ วิชาชีพพบอุปสรรคในเรื่องของการขาดการกำกับติดตาม ทำให้ไม่ทราบว่าภายหลังให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านกฎหมาย การแพทย์ หรือด้านสวัสดิการสังคม แก่ผู้ตกเป็นเหยื่อแล้ว จะมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร เหตุหนึ่งเนื่องจากขอบเขตการทำงานของแต่ละวิชาชีพในหน่วยงานที่สังกัด และภาระงานที่รับผิดชอบตามภารกิจของแต่ละกระทรวงรวมทั้ง ยังขาดระบบในการประสานเครือข่ายในท้องถิ่นและชุมชนเพื่อเข้ามาช่วยสนับสนุนในการติดตามประเมินผล รวมทั้ง ขาดระบบในการดูแลผู้ตกเป็นเหยื่อภายหลังการไกล่เกลี่ย หรือการทำบันทึกข้อตกลงเมื่อมีการประนีประนอมตามกฎหมาย

2. ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานตามกฎหมาย และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า นักสหวิชาชีพสาขานักกฎหมาย นักการแพทย์ และนักสวัสดิการสังคม มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการดำเนินงานของสหวิชาชีพตามกฎหมาย
มีดังนี้

- **การทำงานในด้านกฎหมาย** ด้านการสอบสวน การนำสืบพยานหลักฐาน และการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ควรสร้างการมีส่วนร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยา อย่างใกล้ชิด เพราะกฎหมายมีลักษณะที่เป็นระบบคิดในแบบผู้ชาย หรือเป็นหลักกฎหมายในแบบผู้ชาย นักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาจะเข้ามาช่วยในการเยียวยาจิตใจ และดูแลเรื่อง ความละเอียดอ่อนในเรื่องเพศภาวะที่เห็นความแตกต่างระหว่างหญิงชาย และช่วยทำให้นุ่มนวล ลง และได้ข้อเท็จจริงโดยผู้เสียหายได้รับผลกระทบน้อยที่สุด รูปแบบการประสานงานของ สหวิชาชีพควรมีการออกกฎ ระเบียบ ที่ชัดเจนของทุก ๆ วิชาชีพ ควรมีศูนย์ประสานงานไว้เฉพาะ ในแต่ละหน่วยงานและมีผู้ประสานงานประจำ

- **การทำงานด้านสวัสดิการสังคม** ควรมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างแต่ละวิชาชีพ และมีหน่วยงานดูแลสหวิชาชีพตามกฎหมายนี้ทั้งในระดับกระทรวง และระดับกรม มีการวางแผนงานในการปฏิบัติงานร่วมกันให้มีความชัดเจน อบรมสร้างความเข้าใจ ให้ตรงกันว่าแต่ละวิชาชีพมีบทบาทหน้าที่และข้อปฏิบัติที่เป็นแนวทางอย่างไรบ้างโดยควรมีการรับ ฟังความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงาน และควรสร้างการทำงานแบบทีมสหวิชาชีพประจำหน่วยงาน ที่สามารถปรึกษาหารือร่วมกันในระหว่างสหวิชาชีพ

- **การทำงานด้านการแพทย์** ด้านการบำบัดฟื้นฟูผู้ถูกกระทำและผู้กระทำ ผิดควรสร้างการทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพในลักษณะกิจกรรมกลุ่มบำบัดซึ่งเป็นลักษณะงานฟื้นฟู ในเชิงลึก ควรริเริ่มสร้างศูนย์ฟื้นฟูผู้ถูกกระทำและผู้กระทำผิดในกรณีความรุนแรงในครอบครัวตาม กฎหมายฉบับนี้ โดยอาจจัดไว้ภายในโครงสร้างองค์กรของกระทรวงหรือกรม ซึ่งควรเป็นบทบาท ของกระทรวงสาธารณสุข และควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีองค์ความรู้รองรับการทำงานเฉพาะ ด้าน โดยมีการศึกษาวิจัย การศึกษาดูงานตัวอย่างที่ดี และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับประเทศ ไทย พร้อมทั้ง พิจารณาเรื่องอัตราค่าจ้าง การบริหารจัดการองค์กรหรือกลไกการทำงานภายใน หน่วยงานเพื่อรองรับ สร้างแรงจูงใจในการทำงานสำหรับแบบทีมสหวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการดำเนินงานตามกฎหมาย (บทบาทของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) มีดังนี้

ระดับนโยบาย

- ควรพัฒนาโครงสร้างองค์กร การบริหารจัดการ งบประมาณ อัตราค่าจ้าง ในระดับกระทรวงและกรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับการทำงานตามกฎหมาย

- จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระดับกระทรวง/กรม และมีข้อตกลงความร่วมมือกันอย่างชัดเจน และมีการกำหนดกลไกกำกับติดตามการดำเนินงานตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือสำหรับการทำงานตามกฎหมายนี้ ทั้งในระดับกระทรวงและกรม

- ควรมีการดำเนินงานระดับนโยบายเพื่อสร้างระบบการทำงานร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข ผลักดันให้มีหน่วยงานหรือระบบงานภายในองค์กรรองรับงานตามกฎหมายนี้

- ควรมีการดำเนินงานระดับนโยบายเพื่อสร้างความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักพระพุทธศาสนา ในการทำงานด้านการป้องกันและเฝ้าระวังความรุนแรงในครอบครัว

- พัฒนาหลักสูตร องค์ความรู้ และสนับสนุนการฝึกอบรมให้องค์ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานตามกฎหมาย

- พัฒนากลไกการประสานงานในระดับจังหวัด ให้มีบทบาทเป็นศูนย์ประสานงานการดำเนินงานตามกฎหมายได้ทุกด้าน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยให้มีบทบาท 2 ด้านคือบทบาท ในการบูรณาการงานระดับจังหวัด และการพัฒนาเครือข่ายพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนี้สู่ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมอื่น ๆ ในพื้นที่

- การรณรงค์เพื่อขับเคลื่อนการทำงาน และให้ความรู้กับประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับ กระทรวง กรม ระดับจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลไกของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในระดับจังหวัด กลไกเครือข่ายสตรีและครอบครัว กลไกสมัชชาสตรี สมัชชาครอบครัว และกลไกตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

- ควรประเมินการดำเนินงานตามกฎหมาย โดยจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และผู้ปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุงกฎหมายและนโยบายในการดำเนินงานเป็นระยะ

ระดับปฏิบัติการ

- งานด้านการให้ความช่วยเหลือตามกฎหมาย ควรมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างแต่ละวิชาชีพ และมีหน่วยงานดูแลสหวิชาชีพตามกฎหมายนี้ทั้งในระดับกระทรวงและระดับกรม มีการวางแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันให้มีความชัดเจน อบรมสร้างความเข้าใจให้ตรงกันว่าแต่ละวิชาชีพมีบทบาทหน้าที่และข้อปฏิบัติที่เป็นแนวทางอย่างไรบ้าง โดยควรมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงาน และควรสร้างการทำงานแบบทีมสหวิชาชีพ ประจำหน่วยงานที่สามารถปรึกษาร่วมกันในระหว่างสหวิชาชีพ

- **งานสวัสดิการสังคม** ควรให้ความสำคัญกับงานด้านการสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้หญิง (Empowerment) และสร้างการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างเคารพและให้เกียรติ ซึ่งกันและกันระหว่างหญิงชาย การเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพ่อแม่ และการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็ก งานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

- **งานด้านการประสานเครือข่าย** ควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายงานป้องกันและเฝ้าระวัง และการกำกับติดตามดูแลผู้ถูกระทำเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อน โดยสร้างระบบงาน ในการประสานเครือข่ายชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยพิจารณาถึงกลไกของทุกหน่วยงานที่มีอยู่แล้ว และจัดให้มีศูนย์ประสานงานกลางประจำแต่ละจังหวัด และพัฒนาให้มีกลไกในการกำกับติดตามในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อบจ. อบต. และอาสาสมัครของแต่ละหน่วยงานในทุก ๆ พื้นที่

- **งานบริการด้านการแพทย์** ด้านการบำบัดฟื้นฟูผู้ถูกระทำและผู้กระทำผิดควรสร้างการทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพในลักษณะกิจกรรมกลุ่มบำบัดซึ่งเป็นลักษณะงานฟื้นฟูในเชิงลึก ควรริเริ่มสร้างศูนย์ฟื้นฟูผู้ถูกระทำและผู้กระทำผิดในกรณีความรุนแรงในครอบครัวตามกฎหมายฉบับนี้ โดยอาจจัดไว้ภายในโครงสร้างองค์กรของกระทรวงหรือกรม ซึ่งควรเป็นบทบาทของกระทรวงสาธารณสุข และควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีองค์ความรู้รองรับการทำงานเฉพาะด้าน โดยมีการศึกษาวิจัย การศึกษาดูงานตัวอย่างที่ดี และนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับประเทศไทย พร้อมทั้ง พิจารณาเรื่องอัตรากำลัง การบริหารจัดการองค์กรหรือกลไกการทำงานภายในหน่วยงานเพื่อรองรับ สร้างแรงจูงใจในการทำงานสำหรับแบบทีมสหวิชาชีพ

3. ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว มี 3 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบการป้องกันและเฝ้าระวัง ควรมีการดำเนินงานใน 3 ระยะ คือ

ระยะสั้น เป็นการช่วยเหลือในกรณีเร่งด่วน โดยบริการคลินิกให้คำแนะนำปรึกษาแก่ประชาชนโดยสอดแทรกไว้ในงานเดิมที่แต่ละหน่วยปฏิบัติอยู่แล้ว

ระยะกลาง เป็นการป้องกันโดยการเรียนรู้ คนในครอบครัว นักเรียน ผู้ปกครอง และผลักดันงานป้องกันเข้าสู่ระบบการศึกษาของโรงเรียน โดยเชื่อมโยงงานด้านสตรีและครอบครัว ตามกฎหมายนี้เข้ากับงานตาม พ.ร.บ. คู่สมรสเด็กฯ และโครงการป้องกันด้วยการสร้างทักษะชีวิต

ระยะยาว เป็นการป้องกันด้วยการสร้างระบบการพัฒนาคน เริ่มจากการศึกษาในระดับชั้นอนุบาล เน้นทัศนคติในการอยู่ร่วมกัน นำหลักปฏิบัติทางพุทธศาสนาเข้ามาช่วยในการพัฒนา ศีลธรรม จริยธรรม พื้นฟูคุณค่าภูมิปัญญา และวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ดี

2. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนากระบวนการทำงานสหวิชาชีพ ควรมีการศึกษาและจัดทำต้นแบบเป็นตัวอย่างที่ดีในประเทศ โดยคัดเลือกจากการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีการพัฒนางานมาในระยะหนึ่งและมีความพร้อมในการขับเคลื่อนงานเพื่อเป็นตัวอย่างในระดับภูมิภาคและระดับจังหวัด เพื่อให้เป็นหน่วยในการขยายผลการดำเนินงานในแต่ละภูมิภาค เช่นเดียวกับ ศูนย์ OSCC ที่เป็นต้นแบบของกระทรวงสาธารณสุข โดยหน่วยงานดังกล่าวจะต้องมีการสนับสนุนการดำเนินงานจากกระทรวง/กรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร และการพัฒนาทักษะบุคลากร รวมทั้ง การขยายเครือข่ายงานลงในหน่วยงานระดับพื้นที่ มีการกำกับติดตามประเมินผล มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานกับทีมสหวิชาชีพ

3. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนามาตรฐานการทำงานของนักสหวิชาชีพ ควรผลักดันผ่านทางสถาบันการศึกษา โดยให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นการให้ความช่วยเหลือในมิติงานด้านเด็ก สตรี และครอบครัวในทุก ๆ สาขาวิชาชีพ จัดให้มีการสอนเฉพาะเพื่อเป็นวิชาชีพสาขาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งสาขาการแพทย์ สวัสดิการสังคม และกฎหมายและมีศึกษาแนวทางการจัดทำมาตรฐานการทำงานที่เหมาะสมของแต่ละสาขาวิชาชีพในงานพิทักษ์คุ้มครองสิทธิเด็ก สตรี และครอบครัว รวมทั้ง มาตรฐานการของทีมสหวิชาชีพในงานดังกล่าว

ชำนาญกานท์หอสมุด